

Poslovili smo se od nepozabnega DELAVCA, BORCA, KOMUNISTA tovariša Franceta Černeta

Naš dragi tovariš France poslednjič odhaja iz naše hiše.

Nič več mu ne moremo stisniti tovariške roke in mu reči na svidenje. Deset let je delal v naših organizacijah. Deset let je prihajal v to hišo. Sedaj pa se poslednjič poslavljam od njega.

Tovariš Černe, ki mu je smrt prekinila življenjsko pot, je bil vse svoje življenje delavec-proletarec v pravem smislu besede. Že v rani mladosti je moral v svet. Okušal je vso trdoto in grenkoto življenja. V prvi svetovni vojni je kot frontni vojak dobil prve življenjske izkušnje, poglede na svet. Tam je tudi prvič globlje spoznal bistvo protiljudskega izkoriščevalskega sistema. Njegovo življenje je bilo trdo. Kakor tisoči drugih se je moral krčevito boriti za obstoj. Tako trdo življenje ga je prekalilo v zavestnega, požrtvovalnega borca za delavske pravice. Prav kmalu je spoznal, da je proletariatu za osvoboditev potrebna organizirana borba, proletariata. Tak, ves prežet z željo in težnjo aktivno sodelovati v borbi delavskega gibanja, je bil, takrat pred osemindvajsetimi leti v Tobačni tovarni sprejet v vrste Komunistične partije. Od tedaj naprej je bilo njegovo delo in vsi njegovi naporu posvečeni edinemu cilju — borbi za pravice delovnega ljudstva. Prebijajoč se skozi trde življenjske pogoje, v borbah proti kapitalističnemu izkoriščanju, zoper protiljudske režime in njihove podrepanike, ki so ga preganjali, je tovariš France doprinašal svoj časten delež v organiziranem boju delavstva in delovnega ljudstva sploh.

Samo po sebi je razumljivo, da je bil v zgodovinskem razdobju narodno osvobodilne vojne tam, kamor ga je klicala Partija in njegova proletarska delavska zavest, med prvoborci ljudske revolucije. Nemo goče je v kratkih besedah vsaj približno nakazati njegovo revolucionarno delovanje med narodno osvobodilno borbo. Začelo se je po zlomu bivše Jugoslavije v pripravah za oboroženo borbo, z ilegalnim delom v tovarni in na terenu, neprestani nevarnosti, da ga odkrijejo okupatorji in njegovi pomagači. Nekajkrat jim je za las ušel iz tovarne in z domačega terena. Potem je vstopil v partizanske enote na Dolenjskem, kjer je bil kmalu vključen v težko in odgovorno delo na terenu. Bil je v vod-

stvih raznih političnih organizacij na Dolenjskem. Pozneje, ko se je pokazala nujna potreba na enem najtežjih terenov na Štajerskem — na Kozjanskem — ga je poslala Partija prav zato, ker so bili takrat tam potrebni najzvestejši in najbolj prekaljeni kadri. Prav zaradi tega je bil tudi odposlanec na Kočevskem zboru, kjer je bil izvoljen v Slovenski narodno osvobodilni svet — v naš prvi ljudski parlament.

Tovariš France je v narodnoosvobodilni borbi dal vse od sebe in s tem častno doprinesel naši osvoboditvi in ljudski revoluciji.

Takoj po osvoboditvi ga spet najdemo tam, kjer se je počutil najbolj doma, tam kjer je svoje delo začel davno pred desetletji, tam kjer se je pokazala nujna potreba po starih, preizkušenih kadrih — med delavci v naših delavskih sindikalnih organizacijah. Deset let je delal v njih, deset let tu med nami, deset let mu je bila ta hiša njegov drugi dom. Danes pa smo se zbrali tukaj njegovi stari sodelavci. Sodelavci iz predvojnega partijskega delovanja, njegovi sodelavci iz Tobačne tovarne in mi vsi, ki smo v teh zadnjih desetih letih z njim tesno sode-

lovali, da se poslovimo od njega tu pred našo hišo.

Teško nam bo brez njega. Teško zato, ker je prav naš dragi France v naše delo vnašal mnogo tistega, kar je nam v delavskih organizacijah najbolj potrebno. To je resnično, iskreno in odkritosrčno delavsko tovarištvo, delavnost in nesebična požrtvovalnost ter oster čut za pravice in dolžnosti delovnega človeka. Naš France je bil vzor tihega, skromnega in nesebičnega delavskega tovariša. Ni mnogo govoril. Prazno besedičenje in demagogija sta mu bila tuja stvar. Toda, vsi vemo s kakš-

no vremo in prizadetostjo je reševal najtežje probleme. Zase ni imel nobenih zahtev. Nobena stvar mu ni bila pretežka. Čeprav ni bil več mlad, besede »ne morem« ni poznal. Najhujše, kar ga je prizadelo, je bila nekomu storjena krivica ali napaka, ki bi jih v naših vrstah ne smelo biti. Ob takih prilikah se je razvnel in je s svojim revolucionarnim ognjem neusmiljeno ožigosal vse, kar je bilo slabega. Silno občutljiv in tenkočuten za težave drugih, o svojih težavah ni govoril. Ko je pred nekako tremi tedni odšel v bolnišnico, je, čeprav ves sključen od boleznih, največ govoril o tem, kako upa na pomlad hitro ozdraviti, da bi lahko čimprej prijel za delo. V njem je bila tako močna volja do življenja samo zato, ker je neprestano mislil, kako bi s svojim aktivnim delom čimbolj pomagal v naših skupnih naporih. To je bilo v njegovi močni proletarski naravi, ki mu nikoli ni pustila, da bi stal ob strani. Tak je bil do kraja in samo prezgodnja smrt mu je prekrizala njegove življenjske načrte.

Vrline našega dragega tovariša Franceta so bile vrline delavca-proletarca, komunista. Te pa so za delavske organizacije najdragocenejše in jih je potrebno prav v naših delavskih organizacijah najbolj ceniti, najbolj razvijati. Tak kakršen je bil, je vstisnil močan pečat našemu delu, našim naporom pri premagovanju najrazličnejših vsakodnevnih težav. Njegova skromnost, odkritosrčnost in tovarištvo, nemajhnost in zvestoba, goreča privrženost stvari socializma in neposredna prizadetost v skrbi za sočloveka, to je njegov lik, ki bo v bodoče vzor nam, ki ostanemo in ki smo poklicani, da prav te njegove najlepše proletarske vrline negujemo in razvijamo v naših delavskih organizacijah. S tem se bomo najbolj častno oddolžili spominu našega dragega sodelavca tovariša Franceta Černeta. In prav v tem je zagotovilo, da bo ostal med nami tak, kakršen je bil z vsem najboljšim, kar nam je v času našega skupnega dela dal. To je tudi njegovo napotilo za bodoče delo, ki nam ga danes, ko poslednjič odhaja iz naše hiše, zapušča.

Slava prekaljenemu borcu, zvestemu tovarišu Francetu!

(Poslovilni govor tovariša Janka Rudolfa od pokojnega Franceta Černeta pred domom sindikatov)

Aktualni problemi življenjskega standarda

Z ozirom na trenutni gmetni položaj delovnih ljudi, ki žive od svoje plače, ki se je zadnji čas nedvomno poslabšal, se pred vse nas, zlasti pa pred sindikalne organizacije postavljajo problemi, kakšni so izgledi, sredstva in načini za izboljšanje življenjskega standarda, na kar je danes izrecno osredotočena pozornost in skrb vodilnih ljudi v državi. To poslabšanje gmetnega položaja je seveda moralo povzročiti različne pojave nezadovoljstva in poslabšanje političnega razpoloženja delovnih ljudi. Postavljajo se vprašanja kako popraviti materialni položaj in kako opravičiti dolžne ukrepe, ki so nujni, pa četudi so boleči in za enega ali drugega nerazumljivi. Mi moramo delavskemu razredu nalivati stalno čistega vina. V naših vrstah ne sme biti prostora za kakršnokoli socialno demagogijo, za oportunistična-dobrikanja posameznih ljudi, ki hočejo uveljaviti svoje poglede, in to ne glede na to kakšne tendence ali želje ima ta ali ona plast, to ali ono oportunistično naziranje, ki se tu pa tam pojavlja v množicah.

Vzroki poslabšanja

O samih vzrokih, ki so do tega poslabšanja privedli, oziroma ki nam otežujejo hitrejšo izboljšanje, je bilo v raznih prilikah že dosti govora. Vendar za celovito razumevanje problema ni odveč to kratko povzeti. Predvsem ne gre pozabiti posledic blokade vzhodnega bloka, ki so naši državi povzročile ogromne težave in napore, da se izvzamemo iz teh klešč in vzpostavimo trgovsko izmenjavo z drugim svetom; ne pozabiti mednarodne napetosti, živčno vojno, agresivno politiko dveh blokov, ki je od naše države zahtevala ogromne napore za ojačanje lastne obrambne sposobnosti, ne pozabiti gospodarske težave nekoliko slabih let, ki so se vrstile zadnja leta. Utrditev naše neodvisnosti, naša gospodarska osamosvojitve je zahtevala velike napore za industrializacijo naše dežele. Očunjevanje socialističnih pridobitev naše revolucije, omejevanje kapitalističnega izkoriščanja v našem privatnem sektorju kmetijske proizvodnje je poleg obteže zaostalosti pretežno agrarne dežele zaviralo potreben dvig kmetijske proizvodnje, ki je zastajala sprič naših osredotočenih naporov za izgradnjo baze naše težke industrije. Ni odveč spomniti, da smo si v razvijanju socialne in zdravstvene zaštite naložili velika bremena, ki so otežila razvijanje ekonomske osnove za realni dvig življenjskega standarda delavcev in nameščenec, da imamo v odločnem odpravljanju sistema centralistično-administrativnega upravljanja pri uvajanju novega socialističnega gospodarskega sistema, velike težave pri odpravljanju repov in posledic starega sistema tako objektivno gospodarskih kakor subjektivnih, v lahkotno zahtevanem pojmovanju socializma pri ljudeh samih, (kot so na primer enakovne tendence pri uvajanju novega sistema nagrajevanja).

Sproščanje trgovine je poleg ekonomske zdravih posledic porajalo tudi različne spekulativne tendence, ki so zadnji čas močno prihajale do izraza v trgovini. Decentralizacija in demokratizacija gospodarskega upravljanja je prav tako poleg velikih pozitivnih posledic rodila tudi negativne tendence katere izhajajo iz pomanjkljive socialistične zavesti, se je preveč kapitalistično pojmovalo našo ekonomiko. To so tendence, ki so dobile pobudo v pomanjkljivosti našega novega gospodarskega sistema, ki ga je moči samo postopoma izpopolnjevat.

Nagrajevanje po učinku, eden od ukrepov, ki bo vplival na dvig življenjskega standarda

Da bi danes mogli graditi solidno osnovo za realni dvig življenjskega standarda so potrebni različni ukrepi na torišču naše ekonomike. Eden od teh je uvedba nagrajevanja po učinku. Mislim, da se lahko sindikati Slovenije pohvalijo, da so dosegli v zadnjem času precejšnje uspehe na tem področju v trdovratni in zelo srditi borbi z različnimi nazadnjakimi pogledi, ki so se pojavljali v naših delovnih kolektivih ob uvajanju tarifnih pravilnikov. Zlasti v začetku je bilo precej godrnjanja in nerazumevanja, dokler niso naša politična in sindikalna vodstva objasnili smotne ekonomske in vzgojne pravičnosti nagrajevanja po učinku. Tako smo, mislim, v glavnem že preboleli tisto najhujše, kar se je pokazalo v začetku, ko smo pristopili k izdelovanju in priprav-

ljanju tarifnih pravilnikov. Seveda ne smemo misliti, da je s tem delo opravljeno. V začetku je bila vrsta pripomb, da je predložena uredba slaba, da je sistem pomanjkljiv itd. Brez dvoma ni idealen, toda v današnjem položaju, ko imamo opravka z zaostalostjo in nerazvitostjo proizvodnih sil ter z neenakomernostjo njihove razvitosti, je iluzorno misliti, da je mogoče ustvariti shemo, ki bi bila idealna in za vse zadovoljiva. Ne smemo misliti, da je vse delo opravljeno, marveč so postavljeni šele prvi temelji, na katerih bo treba v naslednjih dveh, treh letih sistematično delati, da bomo res dosegli tisto, o čemer smo se že dolgo časa razgovarjali, da bomo uvedli načelo socialističnega grajevanja po zaslugi.

DNEVI, KI SO NAM OSTALI V SPOMINU

USTANOVNI KONGRES KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

V noči od 17. na 18. aprila 1937. leta so se sestali delegati partijskih organizacij Slovenije v samotni kmečki hiši — na Čebinovem nad Zagorjem. V tej noči je bil zgodovinski Ustanovni kongres Komunistične partije Slovenije.

Ustanovitev Komunistične partije Slovenije je bila za slovensko delavsko gibanje in usodo slovenskega naroda pomembna in odločilna prelomnica; bila je izraz težnje najnaprednejših slovenskih in jugoslovanskih družbenih sil, utelešenje zamisli tovariša Tita, da se ustvarijo pogoji, v katerih bodo te najnaprednejše sile vplivale na socialistični razvoj jugoslovanskih narodov.

Ustanovitev Komunistične partije Slovenije pomeni zaključek razdobja v katerem se je v težkih okoliščinah profilskega terorja izoblikovala pravilna linija slovenskih komunistov, ustrezajoča življenjskim interesom ogromne večine slovenskega naroda.

Osemnajst let je minilo od ustanovnega kongresa KPS. V teh osemnajstih letih se je zgodilo več, kot preje v dveh, treh stoletjih. Iz naroda hlapcev je slovenski narod postal narod gospodarjev, ki z vsjo svojo osvobodeno ustvarjalnostjo gradi svoj socialistični dom.

Lahko rečem, da smo v Sloveniji temu vprašanju dajali poudarek in mu že nekaj let posvečali mnogo pozornosti. V tem je bila naša prednost da so naše družbene, politične in tudi sindikalne organizacije bile bolj osposobljene ko so bile postavljene pred nalogo, da se konkretno angažirajo. V tem imamo nov dokaz, da se gospodarska vzgoja, vzgoja družbenega upravljanja kolektivov in posameznih delovnih ljudi more vršiti uspešno če je povezana s konkretnimi družbenimi nalogami, pri katerih je treba imeti pred očmi jasno sliko celote.

Na boljšem bodo tista podjetja, ki so solidneje izdelala tarifne pravilnike

Kar se tiče tarifnih pravilnikov, si je treba biti na jasnem, da bodo na boljšem tista podjetja, ki so solidneje izdelala svoje pravilnike in tarifne postavke, ker bodo ona tisti plug, ki bo oral naprej, ki bo močno pritiskal na druge, ki kakorkoli zaostajajo, bodisi zaradi kratkovidnih notranjih spekulacij, bodisi zaradi slabo organizirane proizvodnje. V tem smislu je tudi treba razumeti, da bo imelo tisto delo, ki je dobro opravljeno ogromen pomen za nadaljnje izpopolnjevanje sistema nagrajevanja v vseh naših podjetjih v celoti. Tista podjetja, ki bodo pravilnike in tarifne postavke realno postavila bodo toliko na boljšem, ker ne bodo na njih pritiskala druga, boljša podjetja, da bi naknadno morala popravit tarifne postavke. Imela bodo tudi boljše politično razpoloženje, ker naknadno odkrivanje notranjih rezerv in poviševanje tarifnih postavk mora negativno delovati na spodbudo za večjo produktivnost dela.

Idealnega tarifnega pravilnika nismo mogli izdelati zaradi velikih neenakosti. Na Republiškem svetu sindikatov smo lahko opazili to neenakost na teritoriju Slovenije, posamezni okrajni sindikalni sveti pa lahko na svojem področju opazijo ogromne razlike med posameznimi tovarnami. Brez dvoma je ta raznolikost v vsaj državi. Zaradi tega in ker upoštevamo še nezadostno razvitost socialistične zavesti in moralne mobiliziranosti delovnih ljudi, je popolnoma jasno, da ni mogoče ustvariti popolnoma idealnega sistema, kakršnega si zamišljamo teoretično in ga v praksi izvesti. O tem odločajo faktorji materialnega in subjektivnega značaja. Treba je izhajati iz pozicij, ki jih trenutno imamo. Ne moremo biti enotnega starta kot je bilo rečeno. Ta start moramo vzeti z ozirom na povprečje in v tem povprečju imamo dobro in slabo organizirana podjetja, imamo boljše in slabše kolektive. Tu je seveda

(Objavljamo razpravo tovariša Mihe Marinka, ki jo je priredil za »Delavsko enotnost«, v kateri je povzel in izpopolnil osnovne misli iz govora na Republiški konferenci Zveze sindikatov Slovenije.)

treba poudariti, da je v uredbi morda premalo prostora za to dinamiko, ki omogoča različno obravnavanje podjetij. Morda je pomanjkljivost uredbe v tem, da je 5% nad ali pod planskim nivojem obračunskih plač premajhen razpon za dobro organizirana podjetja, kjer je produktivnost dela že razmeroma visoka, vendar zaradi te pomanjkljivosti nima smisla omalovaževati celotnega sistema. Izhajati moramo s stališča, ki nam ga je praksa kruto pokazala, da je namreč potrebna previdnost. Ob pomanjkljivi zavesti je povsem upravičena bojazen, da bi večja možnost, ki bi

so lahko v kapitalističnem sistemu potrebne in absolutno nujne, ker gre tam za omejevanje kapitalističnega izkoriščanja, dočim je v naših pogojih ob pomanjkljivi zavesti to lahko samo opravičilo za parazitizem, ki ga marljivi delavci v naših delovnih kolektivih ne smejo dovoliti. — Ravno v tem imamo zadnja leta slabe izkušnje, ko so bili z družbenim planom odredeni plačni skladi, obračunske plače itd., kar je vodilo do negativnih posledic, namreč, do padca produktivnosti dela.

V celotnem sklopu našega gospodarskega življenja moramo videti vprašanje standarda in tem, da je uvedba tarifnih pravilnikov in novega načina nagrajevanja že sama po sebi ukrep, ki mora in bo koristil izboljšanju standarda, ker bo moral sam po sebi imeti za posledico večjo produktivnost, na razpolago bo več blaga, kar bo vplivalo na stabilizacijo cen in brez dvoma tudi na znižanje cen.

Seveda so za poslabšanje trenutnega gmetnega položaja tudi drugi vzroki.

Eden teh vzrokov je v tem, da smo lani zopet zelo veliko investirali in to v take objekte, ki niso neposredno mogli učinkovati na boljšanje standarda. To se je zgodilo kljub temu, da se že nekaj let z vsjo ostrino postavlja potreba čimprej končati ključne objekte in kapitalno izgradnjo in omejiti dolgoročne investicije. Te dolgoročne investicije, če so preobsežne, morajo namreč nujno poslabšati standard. Sprič našega razvoja decentralizacije in uvajanja družbenega upravljanja je rasla iniciativa v nasprotnem pravcu od omejitve, ki jih je naše celotno gospodarsko stanje zahtevalo. Po eni strani ni bilo zadosti skrbi in kontrole nad tem kako gospodarijo tisti, ki grade iz družbenih sredstev, da so uporabljali ta sredstva v druge svrhe, ne v tiste, katerim so bila v planu namenjena. Po drugi strani se je pokazalo, da imajo posamezni kolektivni, okrajni in republike vsak ki sebi obrnjene roke in vsak gleda prvenstveno na svoje lastne ambicije in svoje lastne načrte. Zaradi tega se je vse bolj širila in širila fronta investicij in prišli smo v situacijo, ko je moral tovariš Tito v Kopru zelo odločno reči, da je treba s tem prenehati, da je treba tempo investicij zmanjšati. Njegove besede je treba razumeti prav v tem smislu, da je treba manj dati za novogradnje, za kapitalno izgradnjo, ki se izplača šele po dolgem času ter delati čim več za neposredni dvig proizvodnje potrošnih dobrin, ki bi omogočila izdatnejši dvig življenjskega standarda. Letos dokaj rigorozno, celo z administrativnimi ukrepi,

izvajamo to politiko, ki marsikd izziva nezadovoljstvo in se premo objasnjuje, da je njen osnovni namen preračunan na učinek za dvig standarda. V tem smo v diametralnem nasprotju s politiko, ki jo v zadnjih mesecih zopet izvajajo v Sovjetski zvezi in v vzhodnih deželah, ki napadajo Malenkovičjevo politiko zmanjšanja naporov za gradnjo težke industrije in povečanje naporov za industrijo potrošnih dobrin in za kmetijstvo. Danes so tej politiki tam udarili pečat »politične napake«. Vsepoposod na svetu rešujejo to vprašanje v ustreznem razmerju. Za nas lahko rečemo, da lahko na podlagi tega, kar smo doslej zgradili v 10 letih, kar je malenkost napram dobi, ki jo imajo oni za seboj, smelo gremo na to pot, ker je naša industrija že v dokajšnji meri sposobna, da nam gradi lahko industrijo in zato lahko zmanjšamo tempo izgradnje težke industrije, da bi lahko povečali industrijo potrošnih dobrin in da bi lahko razvili kmetijsko proizvodnjo, odnosno tisto industrijsko proizvodnjo, ki neposredno služi standardu. Ta preorientacija pa seveda ni lahka. Pokazalo se je, da se tisto, kar je bil namen tovariša Tita in drugih vodilnih ljudi, praktično letos se ne more popolnoma realizirati in da ni še mogoče popolnoma se preusmeriti od težke industrije na lahko industrijo. Dovesitev velikih objektov, ki so tik pred dovršitvijo, nam nalaga dokajšnje breme. Danes smo v težkem položaju, ker se moramo z vsemi silami izkoptati iz neugodne situacije naše zunanjetrgovinske plačilne bilance, ki sama po sebi zahteva dokaj sredstev zase, kar onemogoča odlovoitev zadovoljivih sredstev na tisto poprišče, kjer bi se lahko odražala na dvig proizvodnje potrošnih dobrin in na sam standard. Nujno je bilo določeno administrativno ukrepanje zato, da se na tej široki fronti stvar ne nadaljuje z istim tempom, kot se je zlasti lani, ker to direktno škoduje življenjskemu standardu naših ljudi, ki žive od plač. Angažirati smo morali dokaj ostro kampanjo, da smo vplivali na preusmeritev ljudskih odborov.

Prefirane investicije vplivajo negativno na standard

Decentralizacija in samoupravnost okrajnih ljudskih odborov sta vsepoposod rodila mnogo želja — mi bi radi to, mi bi radi ono. Nekje je bil problem nezaposlene ženske delovne sile pa so hoteli postaviti tovarno kar za 300 do 400 ljudi. Sploh je bila orientacija na gradnjo novih industrijskih objektov, ki vsi zahtevajo veliko naporov in mnogo sredstev, ki jih lahko vzamemo izključno samo od plač, to je od neposrednega standarda. Ta orientacija je bila nerealna in ne vzdržna. Ukrepi, ki so bili v letošnjem letu podvzeti, so povzročili precej godrnjanja, nezadovoljstva in celo politične demoralizacije pri določenih okrajnih gospodarskih kadrih in političnem aktivju, kajti okrajji razpolagajo letos z manjšimi sredstvi in ne morejo uresničevati svojih ambicij.

Vprašanje standarda moramo reševati v okviru vse Jugoslavije

Z ozirom na lansko leto, ko so razpolagali z dokaj velikimi sredstvi pomeni letošnje stanje za nje precejšnje poslabšanje. Lanski družbeni plan je predvideval, da se bodo cene za 10 do 20% znižale. Ker pa se to ni zgodilo, so narasla sredstva, ki so jih okrajji in komunije uporabljali za nadaljnje širjenje investicijske dejavnosti, kar je moralo vplivati na poslabšanje življenjskega standarda. V letošnjem letu so ukrepi v celoti na liniji paraliziranja takega stanja, ki vpliva na poslabševanje standarda. Take tendence je bilo nujno treba paralizirati in zato je bilo potrebno uvesti vrsto novih postavk v planu, ki točno določajo sklade za te namene. Zboljšanje življenjskega standarda si ne moremo zamišljati tako, da bi vsak gledal samo na svoje področje in na svojem področju čim bolj napejal svojo dejavnost. To sicer ne smemo smatrati kot absolutno negativno stremljenje, saj so imeli naši kadri in naši tovariši, ki so na tem delali, za svoje torišče izrecno dobre namene, samo učinek tega na celoto je bil slab. Treba se je jasno zavedati, da je treba vprašanje standarda reševati v okviru cele Jugoslavije. Vprašanje standarda je vprašanje razmerja cen in plač; zlasti cen kmetijskih in živiliških artiklov ne moremo gledati izolirano in iskati možnosti reševanja v nekih lokalnih ukrepih. Sicer obstajajo možnosti, da se v lokalnem obsegu učinkuje na boljši položaj neposrednih proizvajalcev tistega področja, toda v celoti se moramo jasno zavedati, da je naša kmetijska proizvodnja daleč zaostala za razvojem industrije. Naša kmetijska proizvodnja je danes v glavnem na predvojni ravni. Na drugi strani imamo v Sloveniji najrekordnejši porast odstotka industrijskega in mestnega prebivalstva. Danes že lahko rečemo, da imamo samo še 40 odstotkov kmetijskega prebivalstva. Zaradi tega je v celotni Jugoslaviji nujno potrebna preorientacija, da dosežemo dvig kmetijske proizvodnje, ker sicer v takem položaju, kakor smo sedaj, ne bomo mogli zboljšati našega položaja v zunanji trgovini, ko smo prisiljeni kupovati velike količine žita.

Naša naloga je, dvigniti kmečko proizvodnjo

Ko smo uvedli svobodno prodajo moke in kruha, se je potrošnja kruha strahovito dvignila. Niso sicer delavci pojedli več kruha, kajti pri njih se to regulira z razpoložljivimi plačami; več kot je velika plača, ne more pojesti kruha, toda največji potrošnik kruha je postal naš kmet. On je bil kunsument, namesto da bi bil producent kruha. Dvig

(Nadaljevanje na 3. strani)

OB ROBU DOGODKOV

OB NEKI POMEMBNI OSTAVKI

ROKADA V DOWNING STREETU 10

Sir Right Honourable Winston Spencer Churchill, sin tretjega sina sedmega vojvode iz Marlborougha, predsednik britanske vlade in prvi lord državne blagajne, je v torek, 5. aprila, odstopil. V sredo, 6. aprila, je sir Robert Anthony Eden, zunanji minister Churchilove vlade, postal ministrijski predsednik in prvi lord državne blagajne Velike Britanije.

Vest o Churchillovem odstopu nas ni iznenadila, čeprav je veliki John Bull prav do zadnjih dni zasmehoval tiste, ki so trdili, da se njegova kariera blizu koncu. Že pred tedni, ko je Lady Churchill povabila v goste Lady Eden in ji razkazala uradno stanovanje angleškega ministrskega predsednika na Downing Streetu 10, smo vedeli, koliko je ura. Churchill se je tiste dni res še nekoliko upiral; ker pa sta se gospe že dogovorili, kako bosta uredili stanovanje novemu ministrskega predsedniku in ker so konservativni veljaki le pritiskali in pritiskali, se je sin tretjega sina sedmega marlborouškega vojvode napotil 5. aprila popoldne v Buckinghamso palačo. Čez nekaj ur so iz kraljevske pisarne sporočili: »Zelo častivredni sir Winston Churchill je bil danes popoldne v avdientih pri kraljici

Elizabeti, kateri je predložil ostavko na položaj ministrskega predsednika in prvega lorda državne blagajne. Njeno Veličanstvo je s prijazno naklonjenostjo ostavko sprejelo.»

Eden je bil v vojno službo poklican leta 1914, ko je bil prvi lord admiraltete. Leta 1921 je postal prvi lord admiraltete, 1940. leta pa ministrijski predsednik. Takoj po vojni se je ponovno umaknil, ker so pri volitvah zmagali laburisti. Leta 1951 pa je spet sestavil vlado, ki ji je načeloval do prvih letošnjih aprilskih dni.

Winston Churchill je bil izredno sposoben politik, realen, junaški, poln energije in odkrite ambicije. Vse te svoje politične vrline je daroval britanskemu imperiju, »gospodarju sveta«. Bil je Anglež viktorijske dobe, prepričan, da je Velika Britanija poklicana varovati mir in širiti civilizacijo v svetu, posebno pa v tistih deželah, ki »same kaj takega ne zmorejo«. Nekoč, med drugo svetovno vojno, je dejal: »Ni sem postal predsednik angleške vlade, da bi predsedoval likvidaciji britanskega imperija.« Boj za imperij je bilo njegovo osnovno državniško geslo, ki ga je napisal na angleško zastavo, pod katero so ubijali Indijce, Egipčane, Sudance in Bure, in še ubijajo Kenijce, Malajce, Gvajance. Bil je ognjevit zagovornik in organizator belogardistične kontrarevolucije in intervencijske vojne v Rusiji, obozevalce politike »deli in vladaj«, ki so jo angleški imperialisti uporabljali po vsem svetu in tudi v Evropi, kjer so jo zaradi lepšega imenovali »ravnatelj sil na evropski celinah«. Bil je odločen nasprotnik nemškega imperionalizma in eden izmed tleh

svetovni vojni, minister za municijo itd. Od 1929 do 1939 je bil nekoliko v ozadju, ker je bila prva vlada laburistična, druga pa Chamberlainova, s katerim je bil skregan. Leta 1939 je postal prvi lord admiraltete, 1940. leta pa ministrijski predsednik. Takoj po vojni se je ponovno umaknil, ker so pri volitvah zmagali laburisti. Leta 1951 pa je spet sestavil vlado, ki ji je načeloval do prvih letošnjih aprilskih dni.

Winston Churchill je bil izredno sposoben politik, realen, junaški, poln energije in odkrite ambicije. Vse te svoje politične vrline je daroval britanskemu imperiju, »gospodarju sveta«. Bil je Anglež viktorijske dobe, prepričan, da je Velika Britanija poklicana varovati mir in širiti civilizacijo v svetu, posebno pa v tistih deželah, ki »same kaj takega ne zmorejo«. Nekoč, med drugo svetovno vojno, je dejal: »Ni sem postal predsednik angleške vlade, da bi predsedoval likvidaciji britanskega imperija.« Boj za imperij je bilo njegovo osnovno državniško geslo, ki ga je napisal na angleško zastavo, pod katero so ubijali Indijce, Egipčane, Sudance in Bure, in še ubijajo Kenijce, Malajce, Gvajance. Bil je ognjevit zagovornik in organizator belogardistične kontrarevolucije in intervencijske vojne v Rusiji, obozevalce politike »deli in vladaj«, ki so jo angleški imperialisti uporabljali po vsem svetu in tudi v Evropi, kjer so jo zaradi lepšega imenovali »ravnatelj sil na evropski celinah«. Bil je odločen nasprotnik nemškega imperionalizma in eden izmed tleh

Več kmečkih pridelkov

(Nadaljevanje z 2. strani)

kmetijske proizvodnje imamo na nekaterih drugih področjih, zlasti v živilnosti, ki je dokaj napredovala. Vendar tudi tu ni šla daleč naprej od stanja pred vojno. Poleg tega v kmetijstvu še nismo prišli do uveljavljanja gospodarske nujnosti, ki bi delovala na večjo produktivnost v kmetijstvu in na to, da bi kmet v večji meri prodajal svoje proizvode na trgu. Tu se postavlja pred vse naše organizacije in kadre vprašanje, kako najti najadekvatnejša sredstva in načine, da sicer podvojimo sredstva za napredek kmetijstva, da pa ne bomo s tem še naprej podpirali parazitizma in špekulacije, ki jo omogoča monopolni položaj kmetijskega proizvajalca. Tu je tudi izredno važna vloga sindikatov, da uveljavljajo svoje stališče pri okrajnih zborih proizvajalcev, da se tam uveljavijo to načelo in da se temu načelu primerno najdejo tudi načini, ki bi mogli povzročiti v kmetijstvu tak učinek. V našem kmetijstvu moramo razviti dokaj večje zmogljivosti. Z vidu dostopnih sredstev, z združenimi kmetijskim in s sredstvi, ki jih lahko komune dobijo na podlagi lokalnih davščin, ki jih lahko same določajo, se bodo lahko gradili objekti, ki bodo povečali kmetijsko proizvodnjo in jo stimularili, ki pa ne bodo mogli jačati monopolnega gospodarskega položaja individualnega kmeta kot privatnika z vsemi njegovimi političnimi tendencami.

Odnosi med okrajni in občinski ter gospodarskimi podjetji

Zato je zlasti nujna naša pozornost, da okrajni v zadovoljitev svojih najnujnejših budžetskih in drugih potreb ne bodo pritiskale preveč z obdavčevanjem podjetij, ker jih s tem silijo na zviševanje cen, marveč, da se usmerijo na dohodke na davčnih dokladah, na dohodnini, da preseneje del budžetskih bremen na občine, komune. To je za tiste lokalne potrebe, za katere je opravljeno, da se za njih pokrije odredbe lokalne davščine. Te davščine na dohodnino morejo izzvati blagodejen učinek na povečano prodajo in proizvodnjo kmetijskih pridelkov in s tem večjo ponudbo na trgu.

Lani so okrajni razpolagali s precejšnjimi sredstvi, ki so jih dobili zaradi višjih cen, ko se niso uresničile nižje planirane cene. To »ugodno« situacijo so okrajni izkoristili pretežno za investicije v večje objekte, ki niso mogli neposredno vplivati na zboljšanje standarda. Tu pa tam so šli celo na stiskanje obračunskega fonda plač, samo da bi mobilizirali čim več sredstev za te njihove velike investicije. To se pravi, da so tudi iz delavskih žepov ustvarjali sredstva, ki so jih vlagali za razširjanje proizvodnih zmogljivosti v druge večje objekte, skratka, da bi uresničevali svoje ambicije, ki so, iz lokalnih stališč gledano, sicer koristne, v celoti pa nasprotno, saj so mogle negativno delovati na standard delovnih ljudi. Izredno je važno, da mi vsi in

tudi v sindikatih gledamo na to vprašanje z vidika celote in skoz to prizmo gledamo letošnje ukrepe na zmanjšanje teh investicij. Nasproti tem pa se danes pojavljajo take tendence, ki je na primer neumna šala »Pavlihe«, ki je na prvi strani objavil karikaturu, kako se komuna in podjetje pulita za dobiček in ker se vreča pretrga, pade dobiček tretjemu, to je v zvezne blagajne. To je neresnično zlobno podtikanje pregovora, »kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima«, s sovražno tendenco nasproti naši skupnosti. To je neumna šala brez stvarne podlage. Spori med podjetjem in komuno res obstajajo, toda za tisti del viška, ki ostane po zvezni obdavčitvi za razdelitev med njima, nikakor pa ne v naknadno korist zvezne blagajne.

Ce letos okrajni in podjetja razpolagajo z manjšimi sredstvi, je to storjeno z namenom ustvarjanja solidnih osnov za zboljšanje standarda, da se uresniči politika dovršitve ključnih objektov in preorientacije na dvig kmetijske proizvodnje. Cim dokončamo ključne objekte, bomo dosti lažje šli na razširitev investicij za

strah, kako težak bo položaj podjetij in komun. Dalje lahko brez dvoma računamo s tem, da bo nov sistem nagrajevanja, ko bo dejansko začel delovati, pokazal nadaljnje materialne koristi. To je povsem gotovo, ker je na to preračunan in je to njegov osnovni smoter.

Za čim racionalnejšo uporabo sredstev za kmetijstvo

Nadalje je važno boriti se v okrajnih zborskih proizvajalcev in v okrajnih ljudskih odborih, da bodo sredstva za kmetijstvo čim racionalnejše uporabljena za resničen dvig kmetijske proizvodnje, ne pa lahkotno na način, da bi na sedanji nizki stopnji kmetijske proizvodnje nadalje omogočala parazitski monopolni položaj individualnega proizvajalca. V zvezi s tem je važno, da se izpolnijo in usposobijo kmetijske zadruge za to, da bi več ali manj v celoti one bile posredniki pri prodaji pridelkov kmetijskih proizvajalcev. Na ta način bodo kmetijske zadruge mogle dobiti del

bička. S tem dobičkom imajo pravico razpolagati tisti, iz čigar žepov je ustvarjen. To se pravi, da bi ti upravni organi določali odstotek razdelitve tega dobička tistim stalnim odjemalcem, ki po svojih potrošniških knjižicah ali sicer lahko dokažejo višino utroška, v obliki letnega ristorna, kakor so ga včasih dajale konsumne zadruge. Ostali del dobička pa bi določili za razne neposredne koristi dotičnega področja, začeni od otroškega vrta, igrišča, do stvari, ki kakorkoli koristijo tamkajšnjemu prebivalstvu, in za stimulanje trgovinskega personala za njegovo kurantno poslovanje. Približno na ta način bi tudi v trgovini mogli uspešnejše paralizirati kapitalistične izkoriščevalske tendence in nepravilno uporabljane dobička.

Posebno skrb bo treba posvetiti tudi uvedbi družbenega upravljanja naše grosistične trgovske mreže. To je izredno važno vprašanje, ki je ostalo do danes takorekoč nenačeto. Z uvajanjem novega gospodarskega sistema smo brez dvoma tudi na tem področju dosegli velike uspehe. Toda istočasno se tu dogajajo tudi take stvari, ki človeka morajo boleti. Sami tako imenovani delavski sveti v teh grosističnih trgovskih podjetjih so pogosto dokaj karikaturne pojave. Niso redki primeri, da v njih vodijo glavno besedo bivši trgovci, ki se predstavljajo kot delavski svet. In oni samovoljno odločajo o dobičku, ki ni njihov, ki ga niso sami ustvarili. Nekatera grosistična podjetja imajo po dve sto do tri sto nakupovalcev, ki hodijo od vasi do vasi in služijo masne denarje. Na čigav račun? Na račun mestnih potrošnikov. Istočasno pa puščajo kmetu tržni dobiček, ko drug drugemu nabijajo cene. Cim se pojavi na vasi nekdo, ki ponudi dinar več, ne dobiš več kmeta, ki bi bil voljan za dinar cenejšo prodati blago. Zato se tolikšna sredstva akumulirajo na vasi. Tu bi bilo po mojem treba razmisлити, kako uvesti večjo družbeno kontrolo nad obtokom denarja. Grosistična podjetja bi po mojem pojmovanju lahko mirne duše poslovala samo z bančnimi nakazili. Na ta način bi bila spredzana osnova mno-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Titove misli o »Iskri«

Tako tovarno kot je »Iskra« v Kranju, za naše razmere tehnično močno napredno in izpopolnjeno radi obiskujejo razni strokovnjaki, delegacije in predstavniki delovnih kolektivov. Mnogi pri svojem ogledu hitro preletijo tovarniške prostore, pa čeprav so jim morda delovni proces, raznoteri stroji te tovarne in utrjena delovna disciplina všeč. Predsednik Tito, ki se je te dni mudil v tovarni precizne mehanike »Iskra«, si je pestno ogledal vse glavne obrate, delavce pri delu, se zanimal za proizvodnjo in probleme tovarne. Vodstvo tovarne je bilo zato nemalo presenečeno, ko se je predsednik zadržal in ogledal tovarno podrobneje in dlje kot je pričakovalo.

Tovariš Tito je bil že dobro poučen o kvaliteti »Iskrinih« proizvodov in ker je domači trg iz dneva v dan bolj nasičen z nekaterimi proizvodi, predosem s števci, pa tudi z velikimi kinoprojektorji, je bila njegova misel, naj bi se ti odlični proizvodi plasirali tudi v tistih državah v inozemstvu, ki doslej še ne poznajo te znane kranjske tovarne. Tovariš Tito je pri tem mislil na azijske države, ki predstavlja za nas ogromno tržišče. Za stopnjo našega razvoja in naših izdelkov lahko tamkajšnje tržišče predstavlja veliko perspektivo in neusahljivo področje prodaje, oziroma blagovne zamenjave. Vendar pa ne gre tu samo izključno za trgovski moment, ki je dejal Tito. Š prisotnostjo naših izdelkov na trgih prebujajočih se azijskih in afriških držav, ki se osvobajajo od kolonialnih spon, spoznavajo hkrati z našimi proizvodi tudi našo državo, ki je zanje sicer zelo oddaljena in odmaknjena, se je pa pri njih že politično uveljavila in postaja zgled zaradi naše notranje družbene ureditve. Zato je naš nastop na inozemskih tržiščih važen tudi s te strani, saj nakupovalci in potrošniki ne vidijo v naših proizvodih le njihove uporabne vrednosti, temveč v kvaliteti ali slabosti kvalitete naših izdelkov ocenjujejo tudi naše delovne sposobnosti in naš družbeni sistem. Če so naši izdelki kakovostni, tudi naš ugled pri prebivalstvu raznih narodnosti raste in obratno pada, če so slabi. S tem izgubljamo ali pridobivamo tudi na političnem ugledu, ki je prav zaradi našega naprednega stališča do kolonialnih vprašanj pri teh narodih zelo cenjeno. Zato je Titova misel, ki jo je izrekel ob svojem obisku v »Iskri« ... »važno je, da so naši proizvodi, ko nastopate na tujih tržiščih, že takoj v začetku kvalitetni, še posebno pomembna in dalekovidna.

C. S.

REPUBLIKEMU SVETU ZVEZE SINDIKATOV ZA SLOVENIJO

Dragi tovariši!

Ob nenadomestljivi izgubi tovariša Franca Černeta vam izražam v imenu Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije naše globoko sožalje.

Jugoslovanski sindikati bodo tovariša Černeta, dolgoletnega borca za pravice delovnega ljudstva in enega izmed najaktivnejših voditeljev sindikatov v Sloveniji, ohranili v trajnem spominu.

Zveze sindikatov Jugoslavije
Predsednik Centralnega sveta
DJURO SALAJ

standard. Dokler pa tega ne moremo — trenutno se ne moremo odreči obveznostim, ki izvirajo iz naše zunanje trgovinske bilance, ne moremo se odreči našim ključnim objektom, ne moremo se odreči potrebam armade — toliko časa je jasno, da je to naša prva naloga in da tejalj moramo podrediti vse ostale investicijske ambicije. Osnovni interes in osnovna skrb nas vseh, od tovariša Tita, ki je to dejal v Kopru, pa do zadnjega aktivista, je v prvi vrsti preprečiti poslabšanje standarda in delovati na njega postopno zboljševanje.

Letos že lahko zaznamujemo uspehe v dvigu industrijske proizvodnje

Deloma je to posledica ugodnosti, ki smo jo imeli letošnjo zimo zaradi izdatnih voda, kar je dalo zadosti hidroenergije, deloma pa so na večji učinek proizvodnje vplivale še tudi razprave o novem načinu nagrajevanja. Povečanje v le-teh v prvih treh mesecih znaša celo do 30 in več procentov nasproti proizvodnji prvih treh mesecev lanskega leta. Že to bo samo po sebi imelo ugodne posledice. Zato ni upravičen

tržnega dobička uporabiti za investicije za razširitev in izpopolnitev kmetijske proizvodnje. Če bodo uporabljale ta dobiček iz prodaje kmetijskih proizvodov in tudi razne posebne lokalne davščine za kmetijske investicije, s tem ne bomo poslabševali standarda našemu življu, ki živi odložil, niti kmetijskim proizvajalcem, kajti ta sredstva se nujno ustvarjajo na trgu in je pametno jih zajeti in preusmeriti, da ne vplivajo takoj naravnost na povpraševanje na trgu potrošnih dobrin, marveč da se porabijo za gradnjo kmetijskih objektov, ki bodo osnova za nadaljnji dvig kmetijske proizvodnje.

Več pozornosti trgovini

Naši sindikati bi morali posvečati tudi dosti več pozornosti problemom na področju detajlitične trgovine. Tu se bo treba resno ukvarjati z zamislijo potrošniških svetov, za njihovo preusmeritve in v tem smislu, kakor so včasih delovale konzumne zadruge, to se pravi, da bi potrošniški sveti postali nekakšen družbeni upravni organ nad detajlitično trgovino na ožjih terenskih področjih, ki bi izvajali kontrolo in odločali o uporabi tržnega do-

ukazoval policiji, naj strelja na delavce in preganja delavske voditelje. Odgovoren je za veliki pokol stavkajočih železničarjev 1910. leta. Kasneje pa se je sprijaznil z mislijo, da angleškega delavskega gibanja ne bo mogel uničiti in nekajkrat je skušal celo sodelovati z njim, čeprav socializma ni nič manj sovražil.

V zadnjih letih se je zavzemal za sestanek »velikih štirih«, na katerem bi odstranili nesoglasja med vesilami in skušali ponovno razdeliti svet. Toda nalezelo je na težave pri Američanih, ki so vedno gledali na Churchilla s precejšnjo mero nezaupanja. Washington je čakal in odklanjal Churchillovo zamisel, ker je želel, da bi pred sestankom dobil bitko s Nemčijo. Ko je Eisenhower to bitko dobil, se je zavzel za sestanek državnikov štirih vesil, in Bulganin je njegove besede podprl, Churchill pa je ostal nekje v ozadju, z jalskimi dokumenti v rokah.

In sedaj je odstopil. Nekoliko razočaran, ker svoje poslednje zamisli ni mogel uresničiti, vendar pripravljen posvetiti svoje zadnje korake za slavo britanskega imperija. Ostal bo poslanec v Spodnjem domu, pomagal bo Edenu in njegovim ministrom, in verjetno je, da bo kot upokojeni ministriški predsednik še enkrat poskušal organizirati sestanek predsednikov vlad štirih vesil, čeprav bi Američani, pa tudi angleški konservativni veljaki, raje podprli idejo o nizu sestankov podrejenih uradnikov, na katerih bi rešili manj važna vprašanja, kar pa bi šele omogočilo sestanek predsednikov.

Poznavalec angleškega političnega življenja trde, da so konservativni veljaki že večkrat prosili Churchilla, naj odstopi in da so ga pred nekaj tedni resno opozorili na škodo, ki bi nastala, če bi še nadalje vztrajal v Downing Streetu. Voditelj angleške konservativne stranke namreč meni, da morata Anglija in Amerika takoj vskladiti svoje poglede na sestanek predstavnikov vesil in pri tem vsklajevanju bi bilo Churchillovo trdovratno zagovajanje sestanka »na najvišji ravni« le ovira. Razen tega pa britanski konservativci menijo, da je spričo krize v laboristični stranki sedaj najbolj ugoden trenutek za razpis parlamentarnih volitev.

»Stari, dobri Wini« pa ne bi mogle prenesti bremena predvolilnega boja. Dobra propaganda ob ostavki popularnega voditelja bi utrdila pozicije konservativne stranke in povečala njeno upanje na zmago.

Politika Edenove konservativne vlade se bistveno ne bo razlikovala od politike Churchillove vlade. Nekaj razlik pa vendarle bo. O Edenu govore, da je zelo dober diplomat, človek kompromisnih metod in prista neodvisne britanske politike, ki jo zagovarja liberalno krilo v konservativni stranki, proti kateremu je Churchill često nastopal. V Ameriki se boje, da bodo z Edenom imeli večje preglavice kot s Churchillom. Po mnenju časopisa »Washington Post« se Eden bolj nagiba k Nehrujevi kot pa k ameriški azijski politiki, medtem ko je bil Churchill pripravljen podpirati washingtonske azijske težnje.

ZAGOVORNIK ALI ZASTOPNIK?

Zgodba je dokaj nenavadna. Če človek dobro premisli, bi dejal, da je skoraj neverjetna in vendar je bilo ves do pičice res. Pred sodišče so pripeljali nekoga, ki ga je javni tožilec obtožil, da je od podjetja več zatehaval, kolikor pa je sam izplačal in da tudi pri podpisih ni bil ravno natančen. Ce že prejemnik denarja ni podpisal potrdila, ga je podpisal pač nekdo drug. Toda to ni tisto, o čemer bi se tokrat pomenili.

Podjetje »Mesnine« iz Ljubljane, ki je bilo po navedbah

obtožnice oškodovano, je poslalo Načela. Od načel ni bil še nihče pri tistim obravnavo pred sodišče svojega zastopnika in zavoljo njegovega vedenja sem se spravil k perseru. Vsak bi namreč pričakoval, da bi se moral ta pooblaščenec podjetja na vso moč prizadevati, da bi dobilo podjetje škodo povrnjeno in da bi dobil povzročitelj škode zaslužen kaznen. Primerilo pa se je, da je ta »zastopnik« podjetja skušal prepričati sodišče, da obtoženeц ni kriv, da je bil to najboljši delavec, vr eden vsega zaupanja itd. itd. Obnašal se je tako, da ga je predsednik senata celo vprašal, če ni morda on obtoženec zagovornik in naj bi se rajši kar presedel na drugo plat k advokatu.

To je tisto, čemur smo se čudili vsi prisotni. Prepričan sem, da se bo čudil vsak, ki bo prebral tele vrstice. Delovni kolektiv, ki ga je ta človek zastopal pred sodiščem, bo moral že spoznati, da je postal slabega zastopnika, ki se je pred sodiščem prelevil v obtoženčevega zagovornika, in da bo sodišču po njegovi zastupi in tistih uslužbenecv podjetja, ki so vsi od kraja govorili v obtoženčev prid, težje ugotoviti objektivno resnico. Iz pričevanja teh ljudi bi se dalo sklepati, da je bil obtoženec res častivreden mož in da je zgolj slučaj, da se je znašel pred sodiščem, saj sami že potem, ko so zvedeli za to, da je proti njemu uveden kazenski postopek, niso prav ničesar ukrenili in niti pogledali, če morda njegovo poslovanje v podjetju in tisto postransko s podjetjem morda le ni bilo čisto prav. Tudi se jim zdi čisto v redu, da je obtoženec plačal blago včasih tudi draže kot pa je bila takrat običajna cena na področju, kjer je kupoval. Temu pravijo »normalne« cene in vestnost ter prizadevanost člana delovnega kolektiva.

Vse kaže, da se te dni v Veliki Britaniji res skušajo uveljaviti tisti tokovi, katerih rast je zaviral potomec marlborskega vojvode. Eden je že sestavil nov pomlajen kabinet, ki pa se bistveno vendarle ne razlikuje od starega. V kratkem bodo tudi razpisali parlamentarne volitve. Nekateri pravijo, da bodo ob koncu maja ali prve dni junija.

Churchill pa se je umaknil na Sicilijo, kjer bo nekaj časa počival. Medtem pa ga po vsem svetu hvalijo, aji pa tudi grajajo, kakršni so pač ljudje, ki pišejo časopise. Pariški »Figaro« je objavil ob tej priliki zelo zanimiv članek, v katerem pravi: »Churchill bo ostal za Angleže nekolikokrat povečan izraz tistih vrtiln, na katere so ponosni, pa tudi izraz tistih slabosti, ki jih sami priznavajo.« »Parisien Liberte« pa pripominja: »Nevarno verovanje v »velike«, ki lahko rešijo vse s svoje olimpijske višine, je ostalo v tem starem državniku prav do konca ...«

Načela? No, le pustimo ta pri miru. Od načel ni bil še nihče pri tistim obravnavo pred sodišče svojega zastopnika in zavoljo njegovega vedenja sem se spravil k perseru. Vsak bi namreč pričakoval, da bi se moral ta pooblaščenec podjetja na vso moč prizadevati, da bi dobilo podjetje škodo povrnjeno in da bi dobil povzročitelj škode zaslužen kaznen. Primerilo pa se je, da je ta »zastopnik« podjetja skušal prepričati sodišče, da obtoženec ni kriv, da je bil to najboljši delavec, vr eden vsega zaupanja itd. itd. Obnašal se je tako, da ga je predsednik senata celo vprašal, če ni morda on obtoženec zagovornik in naj bi se rajši kar presedel na drugo plat k advokatu.

Za nas pa velja eno: vsak delovni kolektiv, ki mu je skupnost zaupala v upravljanje proizvodnega sredstva, jih mora upravljalati skladno z gospodarskimi predpisi in socialističnimi moralnimi načeli. V tem tudi je temeljna značilnost delavskega upravljanja, ki pomeni nove socialistične proizvodne odnose. V delovnih kolektivih torej ni mesta za kapitalistično moralo. O tem naj bi razmislil tudi delovni kolektiv podjetja »Mesnine« v Ljubljani, njegovi sindikalni odborniki in delavski organi upravljanja.

V. J.

OB LETOSNEM JUBILEJNEM ZAGREBSKEM VELESEJMU

Revija naših proizvodnih moči

Iz leta v leto je na zagrebškem velesejmu več proizvodov naše domače proizvodnje. Na letošnjem velesejmu je polovica razstavljenih predmetov pojovne proizvodnje, hkrati pa je to jubilejna prireditev v naši državi.

Letos razstavlja 800 razstavljalcev nad 3500 domačih proizvodov, med katerimi je mnogo takih, ki jih izvažamo. Da v naših tovarnah izdelujemo iz leta v leto več novih proizvodov, je razvidno tudi iz tega, da se je od lanskega velesejma pa do letošnjega številu proizvodov povečalo za približno tisoč. Posebno obeležje pa daje velesejmu tudi dejstvo, da prikazuje rast in razvoj našega obrtništva nad 300 obrtnikov s svojimi izdelki. Razstava je veren odraz naših proizvodnih sposobnosti.

POMENEK O DELITVI DOBIČKA MED PODJETJI IN OKRAJNIM LJUDSKIM ODBOROM KRŠKO

NEKAJ BESED O NAGRAJEVANJU V KMETIJSKIH ZDRUGAH

KDO IMA PRAV?

Kolektivna pogodba naj nadomesti tarifni pravilnik

Predstavniki sindikalnih organizacij nekaterih podjetij iz krškega okraja so potoznili vodstvu sindikalne lesnin delavcev, da ima okraj letos premo malo razumevanja za smotrno delitev dobička. Koliko je resnice na teh trditvah in kaj pravijo v podjetjih in okraju.

izvodnje vsakega posameznega podjetja. V osnutku je določeno, da če bi po uporabi teh določil ostalo gospodarski organizaciji manj dobička kot 3% od izplačanega plača po tarifnem pravilniku, tedaj omenjeni instrument ne bi uveljavili.

likšen kot lani. Neprimerno manjši pa bodo zneski za investicije. V »Jugotaninu« pa bosta sklad za plače iz dobička in sklad za investicije iz sklada za prosto razpolaganje, precej manjša kot lani.

strativnih proračunskih izdatkov, vendar pa se tudi nečesa boje. Bojijo se, da bi takšna delitev dobička zmanjšala prizadevnost članov kolektiva. Prav tako se ne morejo otresti bojzani, da ne bi na ta način začele naraščati cene proizvodov, zakaj, zadovoljiti bi treba potrebe okraja in potrebe podjetja.

Tudi v kmetijskih združenjih je treba uveljaviti načelo nagrajevanja po delovnem učinku. Sedaj, ko v gospodarskih podjetjih izdelujejo tarifne pravilnike, v kmetijskih združenjih živahno razpravljajo o izdelavi kolektivnih pogodb in pravilih združenj. O tem so letos precej govorili na združinskih občnih zborih.

pod neposrednim vodstvom zadruga, to je zadrugnikov in njih odborov. Pravice in dolžnosti delavcev in uslužbencev v združenjih se zaradi tega načelno urejajo že v pravih kmetijskih združenjih. Vsi delavci in uslužbenici kmetijskih združenj so lahko namreč tudi njeni člani.

S KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA RAKICAN

Tarifni pravilnik sprejet

Delavski svet kmetijskega gospodarstva Rakicancem je minuli mesec postal delavecem na delovnih mestih Grad, Mačkovci, Petajinci in Predanovci osnutek tarifnega pravilnika in pravilnika o normah. Delavci so o osnutku razpravljali 14 dni. Zadnje dni marca pa je delavski svet na rednem zasiedanju razpravljaj o pripombah k osnutku. Na zasiedanju so prišli tudi ostali člani kolektiva. Osutek tarifnega pravilnika je bil v predloženem besedilu sprejet. Delavski svet je upošteval tudi pripombe in predloge sindikalne podružnice.

Z drugo delitvijo dobička pa misli okraj preprečiti povečanje dobička na račun povišanja cen.

Tako na okraju. V podjetju na primer v »Jugotaninu«, »Celulozi« itd. pa ocenjujejo te instrumente nekoliko drugače. Pravijo, da se ne morejo otresti vtisov, da si hoče okraj s prvimi dvoodstotnim deležem prvenstvo zagotoviti svoje dohodke. Trdijo tudi, da bo podjetje z drugo delitvijo izgubilo to, kar bo prvi delitvi pridobilo, skratka, podjetje bo tako ali drugače nekoliko na slabšem, kakor lani. V podjetjih so že preračunavali kolikšen delež naj bi jim po tem načinu delitve dobička ostal. Ponekod, na primer v »Celulozi« bo ostal delež za sklad plač skoraj 20%.

Članek »Čemu služi tako pisanje«, naslovljen na uredništvo »TT« me je opogumil, da vam pišem

Rad berem članke, kjer pisci pišejo o boljšem in lepšem življenju. To so prav gotovo težnje slehernega delavca in državljana pri nas. Ugotavljam, da se o delavčevih plačah in njegovi storilnosti zelo veliko piše. O stvareh, prav tako pereh, če ne še bolj, pa z enim, redkokdaj z več članki, vse opravimo.

RAZMETAVANJE DENARJA PREMALO GRAJAMO

Delavčevi žulji so vloženi tudi v sredstva, ki jih brez potrebe upravljamo

O podobnem primeru razpisništva sem bral v »Ljudski pravičnici« z dne 26. marca 1955 pod naslovom: »Zapravljanje na račun skupnosti«. Filmska podjetja v Beogradu so po pisanju pisca oškodovala družbo za milijonske vsote, ki so jih porabila samo za bankete, izlete in drug luksuz. Vrsto goljufij, poneverb in grabeljihv dejanj so odkrili v Mariboru, Celju, Domžalah in drugod. Take stvari seveda še niso povsod odkrite. Vprašajmo se, ali ni v teh težkih milijonih vloženi tudi nekaj delavčevih žuljev in storilnosti, ki pa je nihče ne opazi ali omeni. Mislim, da bi morali o tem mnogo, mnogo več pisati.

spadajo. Tam naj bi s fizičnim delom odslužili družbi vse prizadejano škodo.

Tudi v podjetjih se se dogajajo grobe napake. Delavci le prevečkrat popuščajo in stvari prikrivajo, ali pa se iz kakršnih koli vzrokov bojijo delomrznežev in lenuhov, ki jim pri dviganju storilnosti le škodujejo. Premalo odločno pometajo z njimi. Naloga vseh delavcev in delovnih ljudi v bodoče naj bi bila, da že v začetku, na vseh popriščih odkrivajo kakršne koli škodljive pojave. Proti kriminalu, goljufiji, poneverb, lenuhom in delomrznežem moramo odločno postopati, če hočemo doseči uspehe in blagostanje.

Veliko podjetij za izvoz in uvoz

V naši državi je nad 500 podjetij, ki se pečajo z uvozom in izvozom. Od teh je 272 čisto trgovskega značaja, 139 proizvodnega, 2 gradbenega, 57 zastopstev tujih tvrdk, 15 za mednarodno spedičijo, 11 za mednarodni transport in 11 raznih podjetij. Med podjetji trgovskega značaja je 56 podjetij za izvoz živine in mesa, 33 za izvoz perutnine in jajc, 35 za izvoz žita in živalske krme, 33 za izvoz sadja in zelenjave, 42 za izvoz alkoholnih pijač itd. Samo lani je znašala vrednost našega izvoza 71 milijard dinarjev, čeprav je bilo zaradi suše marsikaj prepovedano izvažati.

NEPOGREŠLJIV PRIROČNIK

Gospodarski koledar bo koristil vsem našim gospodarskim organizacijam

V našem socialističnem gospodarstvu smo močno pogrješljivi publikaciji, ki bi nam na najenostavnejši način posredovala vse, kar moramo vedeti za uspešno vodenje gospodarstva. Omenili smo konferenco in sestanke in si prizadevamo, da bi namesto okrožnic uporabljali kak drug uspešnejši način obveščanja in poučevanja. Ko imamo pred seboj letošnji »Gospodarski koledar«, moramo priznati, da je v njem zbrano res vse najvažnejše gradivo o našem gospodarstvu. Poglejmo si le nekatere članke, ki jih prinaša koledar!

Članek »Čemu služi tako pisanje«, naslovljen na uredništvo »TT« me je opogumil, da vam pišem

Članek v »Delavski enotnosti«, objavljen 25. marca letos z naslovom: »Čemu in komu služi tako pisanje«, naslovljen na uredništvo »TT« je tudi mene opogumil, da vam pišem. Ponovil bi le besede pisca, ki pravi: »Večja proizvodnost, pametnejše gospodarjenje, borba proti razpisništvu in nepoštenosti vsake vrste, je pot, ki vodi k cilju.« S temi besedami je vse povedano. Mislim, da se o teh problemih premalo piše. Prepričan sem, da če bi imeli vse to, kar po nepoštenih in razpisniških kanalih izgine, bi bila naša življenska raven tudi nekoliko višja.

Nisem pisec. To je moje prvo pisanje. Le svoje misli in čustva sem izrazil. Upam, da mi ne boste zamerili. Želim le, da tudi to skrito delavčevo storilnost obelodanim, ki nam jo sovražni ljudje potičijo po grlu in po nepotrebnem razmečejo.

PREKLIK SINDIKALNE KNJIZICE

Sindikalo knjizico št. 2258 je izdala in jo proglasa za neveljavno tovaršišča Marija Martinčič, Senožet št. 90.

Opozoriti hočem le na članek v »Slovenskem poročevalcu« z dne 13. marca 1955, ki je bil objavljen pod naslovom »Pred pomladjo«. V omenjenem članku piše pisec, da so podjetja v Hrvatski opravila v minulemu letu nad 500 potovanj v tujino in za to porabila nad 277 milijonov deviznih dinarjev, ali nad 3 milijarde naših dinarjev. S tem denarjem bi lahko zgradili eno električno centralo, takšno kot jo gradijo v Konjščini. Denar, za-

Preprost delavec o tem le težko govori. Čeprav so v večini primerov delavčeve govornice resnične, njegove besede le redkokdaj upotevajo. Šele tedaj, ko je zadeva že tako vidna in kričeča, da vsa okolica govori o njej, prislunhejo delavčevim besedam.

Sploštev tretje velike ladje

V ladjedelnici »3. maj« na Reki so dokončali že tretjo prekomorsko tramper-ladjo z 10.000 ton nosilnosti. Pri splovitvi je dobila ime »Sibenika«. Po osvoboditvi je to že 144 ladja, ki so jih do sedaj izdelali v tej ladjedelnici. Do konca leta bodo izdelali še 4 tramper ladje za potrebe Črne gore in 3 za Svico. V decembru pa bodo začeli izdelovati največjo prekomorsko tramper-ladjo za trgovsko mornarico Velike Britanije.

Aktualni problemi življenskega standarda

(Nadaljevanje s 3 strani)

žici nakupovalcev na vasi, ker bi se ta grosistična podjetja nujno morala posluževati zadruga, da bi zadruga zbrala pridelke in zadruga prodala tem grosističnim podjetjem blago, dobila nakazilo in v banki dvignila denar. Denar je sploh nevarna stvar, ki vzbuja kapitalistične izkoriščevalske pohlepe. Zato je eden od elementarnih socialističnih ukrepov tudi ta, da zagotovimo jasno evidenco nad obtokom denarja. Ta evidenca pa je banka. Mislim, da bi morali v naši družbi vlogo banke močnejše uveljaviti. Že Lenin je poudaril njeno vlogo, ko je dejal, da je banka instrument, ki v prehodnem obdobju tako dobro lahko služi socializmu, kot je služila v kapitalističnem sistemu, samo treba jo je pravilno uveljaviti in usmeriti.

stvar. Ponekod imajo v tovarni čevljev mnogo več mojštrov, kot jih proizvodni proces zahteva. Čemu ne bi tovarne v svoje trgovine dale po enega mojstra in še par pomočnikov, ki bi popravljali čevlje. Isto je z gumijasto obutvijo. Zlepa ne najdeš obutvice za popravilo gumijaste obutve. Ali ni mogoče tovarni v Kranju oddvojiti določeno količino surovin za to, da odpre delavnice za popravilo gumijaste obutve? Zakaj ne bi vsa naša industrijska podjetja imela svoje popraviljalne delavnice na tem ali onem področju? Tovarne bi najbolj racionalno izkoristile svoje ljudi, če bi odprele reparaturne delavnice, ki bi zelo koristile potrošnikom. Sicer pravijo, da je to protizakonito, toda za take stvari, ki so splošnega interesa, se da doseči spremembo kakega predpisa. Stanovanjska oprema je strahovito draga. Naša pohištvna industrija je največkrat usmerjena le na izvoz in izdeluje samo drago pohištv. Zakaj ne bi konstruktorji projektirali čim cenejše standardno pohištv. S tem bi se stanovanjska oprema izdatno pocenila. Vrsta stvari je, ki so na videz drobne in malenkostne, pa za potrošnika izrednega pomena in mu lahko izdatno izboljšajo standard. Teh drobnih stvari nikakor ni mogoče reševati v zveznem ali republiškem merilu. To je možno reševati edinole v komunah. V tej smeri moramo iti in izpodbiti monopolni položaj obrtnikov in zadovoljiti potrebe potrošnikov.

hove usluge iskane. To je zopet povezano s standardom. Če za redno preživljanje ne zadostuje osemurno delo in če je prvi nas položaj tak, da sušmarji lahko dobjö delo, je odveč vsako gorjenje o osemurnem delavniku. Mi imamo določen osemurni delavnik v socialističnih podjetjih, nikomur pa ne moremo prepričati, da ne bi delal preko ure drugje, če in ker ima možnost. Čim bolj bomo razvijali dejavnost, o kateri sem prej govoril, tem manj bo teh potreb. To še drugo z drugim ujema. Potrošniku bo ugodeno, ker bo poceni pošten in mu ne bo treba iskati dodatne zaposlitve; izpodrežan bo položaj zasebnih obrtnikov in istočasno bo zmanjšano garanje delavcev po njihovem rednem delu. Mislimo, da moramo iskati možnosti, da bo delavec v osmih urah zaslužil dovolj za preživljanje svoje družine.

torišču, ker je proizvodni proces kompliciran in vseobsegajoč. Tudi industrijsko razvita Slovenija ne more kapitalistično pojmovati, da je dobiček, ki je ustvarjen v Sloveniji, izključno lastnina proizvajalcev v Sloveniji. Tu je vprašanje, prvič, od kod so surovine, in drugič vprašanje, od kod so ljudje, ki so to slovensko blago kupili, kje so dobili zaslužek, da lahko to blago plačajo. Ta zaslužek je bil ustvarjen na vseh koncih Jugoslavije. V nobenem primeru ne moremo reči, da je višek dela, ki je ustvarjen v nekem kolektivnu, last tega kolektiva. Zato določa naš gospodarski sistem za stimulacijo le določen odstotek, s katerim delovni kolektivni razpolagajo.

Mislím, da je treba na vprašanje ekonomike nujno gledati s stališča celote, s stališča socialističnih smotrov, ne pa s stališča egoizma in lokalnega okoriščanja. Ukrepke, ki jih je bilo potrebno vzeti iz arsenala kapitalizma, je treba pri nas aplicirati tako, da bodo povzročili dviganje produktivnosti, materialno zainteresirano in da bodo hkrati delovali na formiranje socialistične zavesti. Toda sami moramo zelo veliko delati na tem. Mi moramo te kapitalistične pojave spremljati z veliko zaskrbljenostjo in storiti bomo morali močnejše protiukrepe proti takim težnjam. Uspešen napredek našega družbenega upravljanja moramo pričakovati le, če bodo naše množice dobrasle, da se bodo na široki fronti borile proti najrazličnejšim lokalnim težnjam, proti izigravanju predpisov, proti iskanju raznih lukenj v našem sistemu. Treba je, da vsi skupaj pomagamo odpraviti slabosti in izpopolnjevati naš sistem. Tako bo vse manj in manj potreb po državnih administrativnih ukrepih, ki seveda krajno demokratičnost in ustvarjalno iniciativno.

Zelo široko je področje sindikalne dejavnosti. Seveda je izredno važna naloga komunistov in vseh nas, da sindikatom in sploh družbenim organizacijam odpiramo čim več socialističnih pogledov, da pomagamo, da osvobodimo najnaprednejša stališča, ki slove na doseženih rezultatih. Absurdno je pričakovati, da bo nekdo moškanski trst od podrobnosti predvidel naš razvoj. Mi moramo socialistične poglede osvježevati in izpopolnjevati na živih, konkretnih stvareh in na problemih, ki se vsakodnevno pojavljajo. Marksizem ni dogma ali mrtva stvar, ki je enkrat za vselej dana. Ampak je živa in zahteva razvoj in izpopolnjevanje. Naše politično življenje in sploh gospodarsko družbeno življenje pa je tisto, kjer se porajajo nove izkušnje in spoznanja, ki nas vsestransko bogate in s tem tudi prispevajo k nadaljnjemu učvrščenju Jugoslavije in nje uveljavljanju v mednarodnem svetu.

Za socialistično pojmovanje našega gospodarstva in razvoja nasploh

Treba se je zavedati, da ne gre za to, da so komunne absolutni gospodar vseh proizvodnih sredstev na svojem področju. To ni nič drugega kakor kapitalistično pojmovanje. Komunna je dolžna mobilizirati vsa sredstva na tistem delu, ki ga je možno opraviti izključno na tem okrajnem področju, sicer pa si ne more nihče, niti delovni kolektiv, niti komunna, niti republika, niti Zveza, lastiti pravice, da je ona lastnik prozv. sredstev. Proizvajalna sredstva so družbena. Družben je tudi vsak dobiček in vsak višek dela, ki je ustvarjen. Proizvodni samo plod delavcev na enem

Imamo nekatere ukrepe, ki so voda na mlin nekaterim šovinističnim pojavom. Mislim, da je to samo rezultat trenutnega stanja, ko je treba take ukrepe storiti, kot je na primer prispevek republik za pomoč pasivnim krajem. Reči je treba, da smo vse do 1953. leta prav tako dajali, če o dajanju sploh lahko govorimo, kakor letos, pa vendar ni takrat nihče tega vprašanja postavil. Res pa je, da je letos to v družbenem planu zapisano ter to marsikoga bo v oči. V prihodnje bo planiranje in sam gospodarski sistem treba spopolniti tako, da bodo vsa podjetja v državi z ozirom na njihove zmogljivosti enako obdavčena z deležem, ki ga morejo dati zvezi. Prav tako morajo aktivni kraji dati za pasivne kraje. Pasivni okraj Slovenije bodo prav tako deležni bonitet kot drugi predel in aktivni okraj Slovenije so prav tako obravnavani kot drugi aktivni okraj v državi. Treba se je boriti proti nacionalističnim tendencam, ki jih srečamo danes žal celo med posameznimi delavci. Tudi v zvezi s tarifnimi pravilniki se pojavlja vrsta šovinističnih gesel. Tu se pozablja, da

Mislím, da sta naša ekonomika in razvoj oblik družbenega upravljanja krenila že dosti bolj naprej, kot pa je do rasla zavest nas samih, našega vodstva, družbenih in gospodarskih organizacij, da ne govorim o zavesti množic in zlasti ne o zavesti zaostalih množic. Razvoj oblik družbenega upravljanja je tako naglo napredoval, da naši kadri niso mogli pojmiti naše socialistične politike, marveč se je pri nas zaradi pomanjkljivega teoretičnega, marksističnega gledanja na ekonomiko,

ko, zaradi pomanjkljivega, vseobsegajočega gledanja na gospodarstvo kot celoto (in edino tako darstvo kot celoto (in edino tako je mogoče gospodarstvo obravnavati) na ekonomiko, kakršnega je imel kapitalist. Seveda ne moremo napraviti kratkoma peloma iz kapitalističnega sistema v socialističnega. Prehodno obdobje je silno zapleteno s polno nasprotij in v prvi fazi je treba pustiti še tudi delovanje deloma kapitalističnih zakonov. Zavedati pa se moramo, da je to samo nujnost, ki nam jo narekuje realen položaj, da te zakone toleriramo, pri tem pa moramo vplivati na njih tako, da bodo služili socializmu. Čim bolj se socializem krepi, čim bolj se razvijajo proizvajalne sile, ki so osnova za nadaljnji razvoj samoupravljanja, toliko bolj se moramo spopadati s temi kapitalističnimi pogledi, ki so v direktnem nasprotju z dejansko že doseženim razvojem.

ZAKAJ SE TAKO POGOSTOKRAT DOGODE NESREČE IN ALI JE RES VSAK PONESREČENEC SAM KRIV SMRTI

ŽRTVE OBTOŽUJEJO

Podjetje granitna industrija v Josipdolu na Pohorju ne skrbi dovolj za zaščito delavcev

Človeško življenje je dragoceno. Skrb za življenje in zdravje naših delovnih ljudi diha iz slehernega člana uredbe in pravilnikov o zaščiti dela. Ta skrb je tudi jasno izražena v našem kazenskem zakoniku, ki predvideva in postavlja kršitelje delovnih odnosov, higienskotehnične, delovno-pravne in druge zaščite delovnih ljudi na zagovor in predvideva za kršitelje ostre kazni. Ta zakon, močno orožje za zaščito in zavarovanje boljših pogojev dela in življenja delavcev, pa zelo slabo izkoriščamo. Razumljivo je, da ni to samo stvar našega pravo-sodja. Krivdo za to nosijo tudi sindikati in organi delavskega gospodarstva, ki niso zahtevali in ne zahtevajo izkoriščanja vseh obstoječih sredstev in načinov, da je zaščita delovnih ljudi urejena, da je zavarovano njihovo zdravje in življenje.

Namen pričujočega sestavka je samo eden. Opozoriti hočem našo dejavnost na enega izmed številnih problemov tehnične zaščite in skrajno malomarnost nekaterih odgovornih činiteljev.

Dne 13. maja 1953 se je dogodila smrtna nesreča v podjetju Granitna industrija v Josipdolu na Pohorju. Ubilo je Mihaela Roka, očeta dveh nepreskrbljenih otrok. Podjetje nesreče sploh ni prijavilo pristojni inšpekciji dela, kot to določajo predpisi, temveč je inšpekcija zvedela za nesrečo šele iz obvestil dnevnega časopisa in sicer po 13 dneh. Inšpekcija za delo je ob pregledu ugotovila, da se je nesreča dogodila predvsem zato, ker podjetje ne izkorišča kamnoloma v celoti po etažnem sistemu, temveč ga izkoristi le v eni etaži. Ostala stena kamnoloma je bila približno 35 m visoko brez etaž. Če bi delo opravljali pravilno in etažnem sistemu, kot to določajo predpisi, tedaj ne bi grozila tolikšna nevarnost.

Inšpekcija dela je odločila, da mora vodstvo podjetja takoj zagotoviti izkoriščanje kamnoloma po etažnem sistemu. Toda v zvezi smrtni nesreči in odločbi, je Inšpekcija dela dne 20. febr. 1954, to je po devetih mesecih ugotovila, da v kamnolomu še vedno ne odkrivajo vrhnje plasti in je ne odstranjujejo. To pa ni bil edini smrtni primer.

Dne 11. sept. 1953 se je dogodila v Granitni industriji Josipdolu druga smrtna nesreča, to pot na ozkotirni železnici Josipdol—Podvelka in žrtve je bil Bogdan Šebanc. Tudi tedaj je Inšpekcija dela OLO Maribor-okolica zapsala, da je krivdo za to nesrečo pripisati samo temu, ker je ponesrečeni stal na vagonetu, ki ni imel predpisane stojnice in ker je bila zavora preznika ter na čelu prevoza garniture.

Oba omenjena primera je obravnavalo Javno tožilstvo v Mariboru, vendar je ustavilo sodni postopek zaradi pomanjkanja dokazov. Ob tem se moramo z vso resnostjo vprašati, ali je res samo ponesrečeni kriv za svojo smrt. Kdo more to trditi? Ali je vod-

stvo podjetja Granitne industrije, ki ni izpolnjevalo in upoštevalo predpisov o varnosti pri delu, res popolnoma nedolžno?

Dne 7. februarja 1955 se je spet pripetila težka nesreča. Tovariš Anton Petrič, zaposlen v istem podjetju, v kamnolomu Recenjaku, oče štirih nepreskrbljenih otrok je umrl v bolnišnici zaradi težkih poškodb. Kaj je takrat ugotovila Inšpekcija dela?

Vsi, pri ogledu in raziskavi te nesreče prisotni so ugotovili, da je do nje prišlo predvsem, ker so delo opravljali proti vsem varnostnim predpisom, čeprav je Inšpekcija dela že svojevčasno pisмено naročila podjetju, kaj in kako mora storiti za varnost delavcev. Nadaljnji vzrok je tudi v tem, da je padla skala z zrahljana previsa, kar se pri pravilnem izkoriščanju kamnolomov ne more pripetiti. Razumljivo je, da je inšpekcija dela takoj prepovedala nadaljnje izkoriščanje kamnoloma in sicer vse dotlej, dokler ne bodo storjeni vsi varnostni ukrepi.

Poglejmo, kakšno pripombo so zapisali takrat predstavniki podjetja k temu zapisniku. Dobe-sedno tole: »Z ozirom na ugotovitve vzrokov nezgode, s katerimi se podjetje v celoti strinja,

Poglejte, kako nevarne skale. In tu delajo delavci vsak dan.

botmo takoj ustavili obratovanje tega dela v kamnolomu.

Točno 7 dni po smrtni nezgodi v kamnolomu Recenjaku pa se je dogodila v kamnolomu Lom 5 zopet smrtna nesreča. Žrtve nesreče je bil Hinko Kremrljak. Inšpekcija dela je tokrat zapisala v zapisnik tole:

»1. Pridobivanje kamenine se ni izvajalo tako kot to določajo varnostni predpisi, ki zabranjujejo delo v vertikalnih stenah.

2. Celotno loma v delu stene, kjer je ponesrečeni odločeval naravno odlomljeni del kamenine, je imelo previs pod kotom približno 75 stopinj. Prednji del zrušene stene je obstajal iz cca 4 metre dolgih, pokončno stoječih odnosov in previsu nagljenih kvadratov in prizem. Med temi prizemami so se nahajale že večje, razširjene raz-

poke vsled delovanja zasipane in zmrznjene zemlje. Za to previsno steno pa je bil večidel naravno zasuti grušč v obliki večjih kosov, pomešanih z zemljo. Vsled delovanja zmrazali pa so se razpoke v previsnih stebrih stalno večale, tako da je obstajala stalna nevarnost zrušitve. Zemlja, zrahljani material, drevje s koreninami nad lomom ni bilo očiščeno, kot to določajo varnostni predpisi. Radi tega tudi ni bilo vidno, da je za steno material in grušč. Če bi vodstvo pregledalo sam lom v vsrhu pridobivanja in lomljenja kamenine, bi lahko opazilo previse in razpoke, ki so z vrha terena, odnosno, z vrha etaže bili vidni. V takem slučaju bi seveda morali odrediti rušenje skladov z vrha, ne pa tako, da so delavci rušili kamenine več ali manj s podkopavanji. Na desnem mestu čela loma se še sedaj nahaja vertikalna stena, nad katero je v debelini cca 3 m grušč pomešan z zemljo in celo tako, da visijo preko loma korenine ob robu stoječih smrek. Tik nad samim robom, na desni strani loma, je videti celo smreko, ki je radi zrušene zemlje nad lomom nagnjena oziroma naslonjena na sosednjo smreko, lahko pa bi celo ta smreka pri tem načinu dela in izpodbivanjem korenine izpremenila svojo smer, padla v lom in povzročila delovno nezgodo.

Iz vsega povedanega je jasno, da podjetje ne spoštuje predpisov o varnosti pri delu, kar je inšpekcija ugotovila pri vseh štirih smrtnih nesrečah. Vzroki za nesreče so vedno eni in isti. Ob tej priložnosti moramo predvsem obsoditi odnos podjetja do inšpekcije dela in varnostnih predpisov sploh. Ko je inšpekcija dela s svojo odločbo, z dne 20. febr. 1954, prepisala način izkoriščanja kamnolomov in obenem odločila, da mora podjetje poročati o ukrepih, je podjetje v dopisu št. 54-PIV KL z dne 22. marca 1954 pisalo tole: »Pregledala se je vsa zrahljana zemlja oziroma odpadni material, da je sedaj zajamčena varnost delavcev pri nadaljnjem delu.»

23. marca letos pa se je zopet dogodila smrtna nesreča v kamnolomu Recenjaku.

Že v uvodu smo ugotovili, da je skrb za življenje, zdravje in delovne pogoje naših ljudi izražena v vseh izdanih uredbah in predpisih. Vse to pa nam nič ne koristi, če ne bodo odgovorni ljudje in prav tako tudi posamezniki pazili, da te predpise strogo uresničujemo in spoštujemo in če ne bomo zahtevali, da tiste, ki ne spoštujejo predpisov

o varnosti pri delu, strogo kaznujemo. Ne smemo dovoliti, da bi krivci, ki so povzročili smrtno ali drugo nezgodo zaradi tega, ker niso spoštovali varnostnih predpisov, ostali nekaznovani.

Po vsem tem lahko upravičeno vprašamo, kdo vse bi moral sedeti na zatožni klopi, zakaj obtožbe žrtve so tako glasne, da jih ne smemo in ne moremo preslišati.

Opomba uredništva: Pisec nam je sporočil, da je mariborsko časopisje zavrnilo njegov članek. Ni ga hotelo objaviti. Zakaj?

Na skupščinah zavodov za socialno zavarovanje so zavarovanci že neštetokrat grajali, da klimatično zdravljenje v gostinskih podjetjih ne more nadomestiti zdravljenja v zdravstvenih zavodih. Graje so upravičene, ker so gostinska podjetja pač prvenstveno urejena za turiste in druge goste ne pa za bolnike, ki potrebujejo mir, zdravstveno nego in druge pogoje za uspešno zdravljenje. Da bi te pomanjkljivosti odpravili, je določil zakon o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev, da lahko uživajo zavarovanci klimatično zdravljenje, če jim je tako zdravljenje nujno potrebno, samo v takih objektivnih naravnih zdraviliščih, ki so organizirani kot zdravstveni zavodi.

Zavod za socialno zavarovanje LRS je uredil v bivšem sindikalnem počitniškem domu, ki ga je dal na razpolago v ta namen Republiški svet sindikatov Slovenije, klimatsko zdravilišče »Tone Cufar« v Dvorski vasi pri Begunjah. Zdravilišče ima 35 postelj ter seveda ne more sprejeti vseh zavarovancev, ki jim je klimatično zdravljenje potrebno. Zato je Zavod zadal Centralni svet zveze sindikatov Jugoslavije, da v ta namen odstopi sindikalni počitniški dom v Gozd Martuljku. Pri Centralnem svetu ZSJ je Zavod za socialno zavarovanje LRS naletel na polno razumevanje. Po odstopu doma je vložil prošnjo pri OLO Radovljica, da izda ta še dovoljenje za ustanovitev podobnega zdravilišča v Gozd Martuljku.

Pred seboj imamo odločbo OLO Radovljica, ki odreka dovoljenje za ustanovitev klimatičnega zdravilišča v Gozd Martuljku. V utemeljitvi pravi med drugim, da bi OLO »grobo kršil predpise o delavskem samoupravljanju, kakor tudi nove gospodarske predpise, če bi kakorkoli odločil in razpravljali glede že obstoječe gospodarske organizacije in se pri tem ne bi oziral na sklepe delavskega sveta te organizacije« ter podtika Zavodu za socialno zavarovanje LRS, da »skuša dobiti v svoje roke največji gostinski objekt v gornjesavski dolini za lastno gostinsko dejavnost.«

Krona v utemeljitvi pa je zaključek, ki pravi, da je tudi Gostinski zbornici v Radovljici mnogo na tem, »da ne žrtvujemo (!) najlepših, največjih in najsoodnejše urejenih gostinskih obratov v našem okraju socialnemu zavodu, ki bi na eni strani spremenil to gostinsko podjetje v zaprtu zdravilišče, na drugi strani pa bi nastopal kot hotelir.«

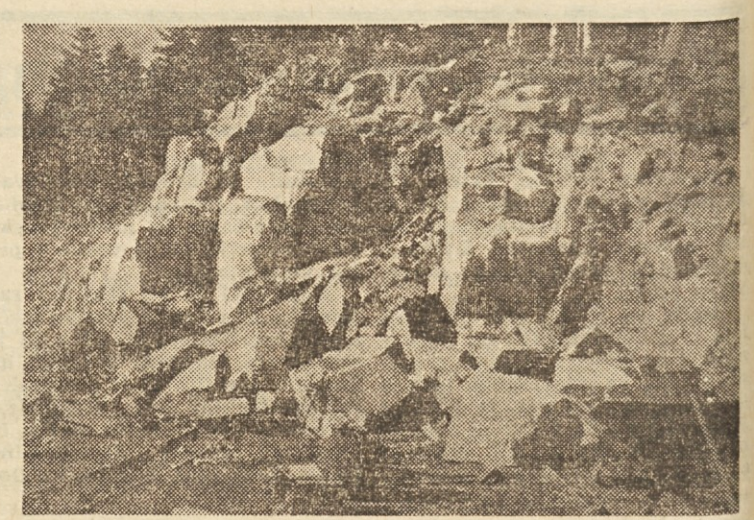
Ob taki utemeljitvi se moramo zamisliti. Morda okrajnemu ljudskemu odboru ni znano dejansko stanje, ali pa je po sredi kaj drugega? Pa pogledjmo, kakšno je dejansko stanje!

Namen, kateremu naj služi objekt v Gozd Martuljku, je določil že Gospodarski svet Vlade FLRJ, ko je v svoji odločbi št. 1800 z dne 4. marca 1946 (listina se nahaja pri okrajnem sodišču v Radovljici v zbirki listin vl. št. 161 k. o. Gozd) odstopil dom v last Glavniemu odboru Enotnih sindikatov Jugoslavije s tem, da ga organizira »kao ležišče in opraviliste radnog sveta FNJR.«

V objektu je organiziral Glavni odbor ESJ počitniški dom »Franc Rozman«, ki je bil lani spomlad — zato, da se ukine administrativno upravljanje sindikalnega vodstva in da se vskladi delo počitniškega doma z delom ostalih podjetij naše družbene skupnosti — predan v uporabo delovnemu kolektivu. Centralni svet ZSJ si je še vnaprej zadržal lastništvo nad osnovnimi in obratnimi sredstvi. Osnovna naloga počitniškega doma pa se je uveljavljati delavskega upravljanja ni spremenila; še nadalje se je dom bavil prvenstveno s sprejemanjem dopustnikov, potrebnih oddiha — delavcev in uslužbencev, članov Zveze sindikatov Jugoslavije ter tujih gostov, članov sindikalnih organizacij dotičnih držav. Po uveljavitvi zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev pa je podaril Centralni svet ZSJ s svojo odločbo št. 2458/54 z dne 14. januarja 1955 Zavodu za socialno zavarovanje LRS sindikalni počitniški dom »Franc Rozman« in dom v Bohinju »u cilju stvaranja zdravstvenih domova.« Na podlagi sklenjenih pogodb je sedaj Zavod za socialno zavarovanje LRS vključil v svoj lastnik nepremičnin vl. št. 161 k. o. Gozd, torej tudi doma v Gozd Martuljku.

Zavod za socialno zavarovanje LRS je torej zadal za dovoljenje za ustanovitev klimatičnega zdravilišča, ki naj bi poslovalo kot finančno samostojen zdravstven zavod. Zdravilišče ne bi bila bolnica, temveč okrevališče bolnih zavarovancev, pri čemer bi bile izključene osebe, ki bolujejo za nalezljivimi boleznimi ali aktivno tuberkulozo.

Kakšnemu namenu naj bi služilo zdravilišče, je torej jasno! Zavod za socialno zavarovanje LRS ni zadal za izdajo dovoljenja za vodenje gostinske dejavnosti ali gostinskega podjetja, da bi morda postal in nastopal kot hotelir, kar mu skuša podtikati odločba okrajnega ljudskega odbora. Kako absurdno torej utemeljuje OLO, da gre za gostinstvo! Toda postavimo, da bi taka utemeljitev vendarle držala! Ali ne bi moral potem OLO Radovljica, če je sam sebi dosleden, proglasiti zdravstvene zavode na svojem območju za gostinska

Če bi vodstvo Granitoloma v Josipdolu pravilno izkoriščalo kamnolom, najbrž ne bi prišlo do smrtnih nesreč

OLO RADOVLJICA NOČE IZDATI DOVOLJENJA ZA USTANOVITEV ZDRAVSTVENEGA ZAVODA

Kakšna doslednost!

Na skupščinah zavodov za socialno zavarovanje so zavarovanci že neštetokrat grajali, da klimatično zdravljenje v gostinskih podjetjih ne more nadomestiti zdravljenja v zdravstvenih zavodih. Graje so upravičene, ker so gostinska podjetja pač prvenstveno urejena za turiste in druge goste ne pa za bolnike, ki potrebujejo mir, zdravstveno nego in druge pogoje za uspešno zdravljenje. Da bi te pomanjkljivosti odpravili, je določil zakon o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev, da lahko uživajo zavarovanci klimatično zdravljenje, če jim je tako zdravljenje nujno potrebno, samo v takih objektivnih naravnih zdraviliščih, ki so organizirani kot zdravstveni zavodi.

Zavod za socialno zavarovanje LRS je uredil v bivšem sindikalnem počitniškem domu, ki ga je dal na razpolago v ta namen Republiški svet sindikatov Slovenije, klimatsko zdravilišče »Tone Cufar« v Dvorski vasi pri Begunjah. Zdravilišče ima 35 postelj ter seveda ne more sprejeti vseh zavarovancev, ki jim je klimatično zdravljenje potrebno. Zato je Zavod zadal Centralni svet zveze sindikatov Jugoslavije, da v ta namen odstopi sindikalni počitniški dom v Gozd Martuljku. Pri Centralnem svetu ZSJ je Zavod za socialno zavarovanje LRS naletel na polno razumevanje. Po odstopu doma je vložil prošnjo pri OLO Radovljica, da izda ta še dovoljenje za ustanovitev podobnega zdravilišča v Gozd Martuljku.

Pred seboj imamo odločbo OLO Radovljica, ki odreka dovoljenje za ustanovitev klimatičnega zdravilišča v Gozd Martuljku. V utemeljitvi pravi med drugim, da bi OLO »grobo kršil predpise o delavskem samoupravljanju, kakor tudi nove gospodarske predpise, če bi kakorkoli odločil in razpravljali glede že obstoječe gospodarske organizacije in se pri tem ne bi oziral na sklepe delavskega sveta te organizacije« ter podtika Zavodu za socialno zavarovanje LRS, da »skuša dobiti v svoje roke največji gostinski objekt v gornjesavski dolini za lastno gostinsko dejavnost.«

Krona v utemeljitvi pa je zaključek, ki pravi, da je tudi Gostinski zbornici v Radovljici mnogo na tem, »da ne žrtvujemo (!) najlepših, največjih in najsoodnejše urejenih gostinskih obratov v našem okraju socialnemu zavodu, ki bi na eni strani spremenil to gostinsko podjetje v zaprtu zdravilišče, na drugi strani pa bi nastopal kot hotelir.«

Ob taki utemeljitvi se moramo zamisliti. Morda okrajnemu ljudskemu odboru ni znano dejansko stanje, ali pa je po sredi kaj drugega? Pa pogledjmo, kakšno je dejansko stanje!

Namen, kateremu naj služi objekt v Gozd Martuljku, je določil že Gospodarski svet Vlade FLRJ, ko je v svoji odločbi št. 1800 z dne 4. marca 1946 (listina se nahaja pri okrajnem sodišču v Radovljici v zbirki listin vl. št. 161 k. o. Gozd) odstopil dom v last Glavniemu odboru Enotnih sindikatov Jugoslavije s tem, da ga organizira »kao ležišče in opraviliste radnog sveta FNJR.«

V objektu je organiziral Glavni odbor ESJ počitniški dom »Franc Rozman«, ki je bil lani spomlad — zato, da se ukine administrativno upravljanje sindikalnega vodstva in da se vskladi delo počitniškega doma z delom ostalih podjetij naše družbene skupnosti — predan v uporabo delovnemu kolektivu. Centralni svet ZSJ si je še vnaprej zadržal lastništvo nad osnovnimi in obratnimi sredstvi. Osnovna naloga počitniškega doma pa se je uveljavljati delavskega upravljanja ni spremenila; še nadalje se je dom bavil prvenstveno s sprejemanjem dopustnikov, potrebnih oddiha — delavcev in uslužbencev, članov Zveze sindikatov Jugoslavije ter tujih gostov, članov sindikalnih organizacij dotičnih držav. Po uveljavitvi zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev pa je podaril Centralni svet ZSJ s svojo odločbo št. 2458/54 z dne 14. januarja 1955 Zavodu za socialno zavarovanje LRS sindikalni počitniški dom »Franc Rozman« in dom v Bohinju »u cilju stvaranja zdravstvenih domova.« Na podlagi sklenjenih pogodb je sedaj Zavod za socialno zavarovanje LRS vključil v svoj lastnik nepremičnin vl. št. 161 k. o. Gozd, torej tudi doma v Gozd Martuljku.

Zavod za socialno zavarovanje LRS je torej zadal za dovoljenje za ustanovitev klimatičnega zdravilišča, ki naj bi poslovalo kot finančno samostojen zdravstven zavod. Zdravilišče ne bi bila bolnica, temveč okrevališče bolnih zavarovancev, pri čemer bi bile izključene osebe, ki bolujejo za nalezljivimi boleznimi ali aktivno tuberkulozo.

Kakšnemu namenu naj bi služilo zdravilišče, je torej jasno! Zavod za socialno zavarovanje LRS ni zadal za izdajo dovoljenja za vodenje gostinske dejavnosti ali gostinskega podjetja, da bi morda postal in nastopal kot hotelir, kar mu skuša podtikati odločba okrajnega ljudskega odbora. Kako absurdno torej utemeljuje OLO, da gre za gostinstvo! Toda postavimo, da bi taka utemeljitev vendarle držala! Ali ne bi moral potem OLO Radovljica, če je sam sebi dosleden, proglasiti zdravstvene zavode na svojem območju za gostinska

podjetja? Torej bi bila bolnica na Jesenicah, ki nudi bolnikom tudi prehrano in prenočevanje, gostinsko podjetje!

Vendar OLO Radovljica ni dosleden, ker je brez pomišljanja na kakršnokoli gostinsko dejavnost ali hotelirstvo že odobrila ustanovitev klimatičnega zdravilišča »Tone Cufar« v Dvorski vasi pri Begunjah. To zdravilišče kot finančno samostojen zdravstveni zavod že sprejema zavarovance na klimatično zdravljenje.

Preden je zaprosil Zavod za socialno zavarovanje LRS za izdajo dovoljenja za ustanovitev klimatičnega zdravilišča v Gozd Martuljku, je vprašal za mnenje tudi delovni kolektiv počitniškega doma. Le-ta se je izrazil skoraj soglasno (samo z enim glasom proti!) za klimatično zdravilišče, organizirano kot zdravstveni zavod in proti gostinskemu podjetju. Pri tem vztraja delovni kolektiv še danes, kar dokazuje s pisмено izjavo z dne 6. aprila 1955 in s podpismi 18 od 22 članov kolektiva (4 člani kolektiva izjave niso mogli podpisati, ker so na dopustu in izven Gozd Martuljka). Kolektiv je obenem delavski svet počitniškega doma in je torej mnenje delovnega kolektiva stališče delavskega sveta. Utemeljitev, češ da bi OLO grobo kršil predpise o delavskem samoupravljanju, če se pri tem ne bi oziral na sklepe delavskega sveta, torej sploh ne drži. Odločitev OLO je prav in nasprotju z mnenjem, sklepom in prošnjo delovnega kolektiva.

Odklonitev dovoljenja za ustanovitev zdravstvenega zavoda bi bila še nekako razumljiva, če bi pri tem prevzel OLO kakršnokoli materialno obvezo. Te pa v konkretnem primeru sploh nima, ker daje osnovna in obratna sredstva na razpolago Zavod za soc. zavarovanje LRS kot ustanovitelj zavoda, morebitni presežek izdatkov nad dohodki pa mora po predpisih zopet kriti ustanovitelj. Gre torej zgolj za formalni pristanek, ki ga OLO odklanja.

OLO uporablja dve različni merili, ko gre za isto zdravstveno dejavnost: enkrat priznava to dejavnost (pri klimatičnem zdravilišču v Dvorski vasi), drugič to zanika (pri Gozd Martuljku). Zdravstveno dejavnost priznava, ko gre za objekt, ki ni primeren za gostinstvo (dober pa je seveda za socialno zavarovane delovne ljudi!), le-to pa izpodbija, ko gre za dom, ki je primeren za gostinstvo in ga je mogoče po njegovem ponuditi celo inozemstvu (za delavce in uslužbence, ki so potrebni zdravljenja, je seveda neprimeren, ker bi bilo treba žrtvovati enega najlepših, največjih in najsoodnejše urejenih obratov). Utemeljitev v odločbi je zato značilna za mentaliteto OLO in za njegov odnos, ki ga kaže do delovnih ljudi. Koristi iz zdravljenja zavarovancev postavlja na tehnično s koristimi, izvirajočimi iz inozemskega turizma, ki jih celo Gostinska zbornica LR Slovenije ocenjuje kot dvomljive!

Končno še beseda o »žrtvovanju«, ki ga omenja odločba OLO Radovljica. Centralni svet ZSJ je brez vsega z lahko »žrtvoval« osnovna in obratna sredstva za ustanovitev zdravstvenega zavoda, ker se je pač zavedal, da gre za stvar in koristi naših delavcev in uslužbencev, neposrednih proizvajalcev družbenih dobrin. Gostinski zbornici v Radovljici in OLO Radovljica, ki to podpira, pa gre »žrtvovanje« težko izpodbija, čeprav gre zgolj in samo za žrtvovanje formalnega pristanka. Kakšna doslednost! Zato bi bilo zanimivo slišati mnenje naših kolektivov, n. pr. Zelezarne na Jesenicah in drugih, ali se strinjajo s tako odločitvijo OLO Radovljica.

MALICA

kot dodatek za delavce nočne izmene

Na letošnjem občnem zboru sindikalne podružnice smo med drugim sklenili, da je treba izboljšati pogoje dela v obratu. Del-

avci nočne izmene naj dobe za malico po en sendvič, ves kolektiv pa naj dobi namesto pitne vode črno kavo.

Takoj po občnem zboru je upravni odbor podjetja skupno z upravo in sindikalno organizacijo začel uresničevati omenjene sklepe. Prostor bivše čevljarske delavnice smo prenovili in lepo opremili. V njem že obratuje tovarniška okrepčevalnica. V okrepčevalnici pripravljajo za člane kolektiva skladano črno kavo. Kavo raznašajo v zaprtih vrčih po oddelkih.

Do sedaj so posamezni delavci in delavke, posebno iz vročih oddelkov, popili tudi po več litrov vode dnevno. To seveda ni bilo zdravo. Sedaj, ko kuhamo črno kavo, je ta problem v celoti rešen, ker vsak delavec rajši pije kavo namesto vode, ker si pač z njo prej ugasi žejo. V obratni okrepčevalnici so v določenih urah na razpolago še razne brezalkoholne pijače. Tudi za primer no malico je preskrbljeno. Vse to lahko delavci kupijo po nabavni ceni, ki je znatno nižja kot v gostilnah.

Na šestih sindikalnih v drugih sestanekih smo pogostokrat razpravljali o nočnem delu, posebno o delu žena. Ker trenutno še ne moremo ukiniti nočnega dela, smo problem nagrajevanja za nočno delo začasno rešili tako: vsak delavec oziroma delavka v nočni izmeni dobi brezplačno po en sendvič s kavo kot dodatek za nočno delo. Delavski svet pa je na zadnjem zasедanju sklenil, da je treba kavi za nočno izmeno dodati tudi nekaj prave kave.

Mislim, da smo pri nas že nekaj storili za izboljšanje delovnih pogojev in življenjske ravni delavcev. Kako pa je drugod? Jože Lubej

ljudske republike ali pa komisije ljudske skupščine;

c) Če izvršni sveti ljudskih skupščin ljudskih republik ugotovijo nezakonitost v smislu določb tega navodila zadržijo izvršitev nezakonitih določb družbenih planov ljudskih odborov okrajev (mest), oziroma mestnih občin s posebnimi pravicami in predlagajo ljudskim skupščinam razveljavitev takih določb;

d) ljudski odbori okrajev (mest) oziroma mestnih občin s posebnimi pravicami, ki so sprejeli družbeni plan, morajo revidirati tiste določbe, ki so v nasprotju z 8. razdelkom XI. poglavjem zveznega družbenega plana za leto 1955 in 45. členom Uredbe o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij.

Ljudski odbori okrajev (mest) oziroma mestnih občin s posebnimi pravicami, ki še niso sprejeli svojega družbenega plana, morajo ravnati po določbah zveznega družbenega plana oziroma uredbe, navedene v prejšnjem odstavku.

Vprašanja in odgovori

ODPOVED

N. J. Slatina Radenci: Smatrate, da je bila nezakonita odločba, ki ste jo dobili avgusta 1952 in želite, da vam rešimo to zadevo. — Odgovor: Predvsem nimamo nobenega pooblastila, da bi mogli reševati tako zadevo. Ta je v pristojnosti okrajne inšpekcije dela in arbitraže za odločanje o odgovodi. Toda tudi ta dva organa ne moreta nitiesar več ukrepati glede te odgovodi, ki je bila dana pred več kot dvema letoma in je zadeva že zastarela. Vaše pismo dovoljuje domneva, da je bila odločba itak razveljavljena. Izgleda pa, da podjetje odločbo okrajne inšpekcije dela ni izvršilo. Če je namreč odločba bila razveljavljena zaradi nezakonitosti, potem delovno razmerje sploh ni prenehalo in ste bili v delovnem razmerju ves čas brez prešledka. Priporočamo, da se obrnete na inšpekcijo dela OLO Ljutomer, ki je že enkrat posredovalo v Vaši zadevi in ta vam bo najlažje obrazložila vse zadevo o podrobnostih tako kot jo mi ne moremo, ker nam ne opišete vsega, kar se je takrat dogodilo. Trditve le, da je podjetje napakno ravnalo; iz tega pa se seveda ne ga presoditi kaj več od tega, kar vam sporočamo v tem odgovoru.

FLRJ št. 15/55 in ga v celoti ponatiskujejo prav zaradi pomembnosti in ker je v njem tudi republiškim strokovnim sindikatom prepuščena možnost, da zahtevajo spremembo predpisov družbenih planov okrajev.

Navodilo, ki je že v veljavi, določa tole:

1. Posamezni okrajni in mestni ljudski odbori pri delitvi dobička gospodarskih organizacij, ki ga delijo na podlagi Uredbe o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ št. 54/54), ne upoštevaajo določbe 45. člena omenjene uredbe in deleža gospodarske organizacije ne določijo tako, da s tem vzbujajo gospodarsko organizacijo k produktivnejšemu in racionalnejšemu poslovanju. Na ta način povzročajo ti ljudski odbori s svojimi instrumenti tudi motnje v poropcih, ki jih določajo družbeni plani, ovirajo povečanje proizvodnje in produktivnost dela ter vzpodbujajo gospodarske organizacije tudi k zviševanju cen na trgu.

Ker so takšni instrumenti delitve dobička gospodarskih organizacij nezakoniti, je treba ukreniti naslednje:

a) izvršni sveti ljudskih skupščin ljudskih republik zadržijo izvršitev takih določb družbenih planov okrajev (mest) oziroma mestnih občin s posebnimi pravicami o delitvi dobička gospodarskih organizacij, ki so v nasprotju z določbami 8. razdelka XI. poglavja zveznega družbenega plana za leto 1955 in 45. člena Uredbe o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij;

b) izvršni sveti ljudskih skupščin ljudskih republik ravnajo po določbah prejšnjega odstavka po lastnem preudarku na zahtevo gospodarske organizacije, pristojne zbornice ali kakšnega republiškega sindikata delavcev in uslužbencev.

Postopek iz odstavkov pod a) in b) te točke lahko izvedejo namesto izvršnih svetov ljudskih skupščin ljudskih republik bodisi skupne komisije izvršnega sveta in ljudske skupščine

IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST V ZASAVSKEM BAZENU

Ali ni to podcenjevanje?

Večina »Svoboda« uspešno uresničuje napotila lanskoletnega kongresa zveze društev »Svoboda«, zlasti pa smernice plenuma v Mariboru in posvetovanja v Celju ter Ljubljani o izobraževalnem delu. Lahko rečemo, da je izobraževalna dejavnost v »Svobodah« v polnem razmahu in tovariši v tem bogatem gradivu vedno znova odkrivajo nebroj pobud in novih oblik, primernih njihovim prilikam. Ni potrebno posebej poudarjati, kolikšne važnosti je izobraževanje za naše delovne ljudi in za naš celoten družben razvoj in kolikšne družbene koristi daje to delo, ki se razmahnilo v naših delavskih društvih.

Tudi ljudske univerze imajo v izobraževalnem delu precejšnjo vlogo. Občasna predavanja za najrazličnejše področja, ki so skrbno poljudno pripravljena, so ena izmed uspešnih oblik izobraževanja. Predavanja so ponokod dobro obiskana in so si poslušalci pridobili precejšnjo znanja.

Poglejmo, kako delajo ljudske univerze v zasavskem bazenu. V Zagorju so doslej imeli že 11 predavanj: »O Zahodni Nemčiji«, »Kaj vse pridobivamo iz premo-gar«, »O Indiji«, »Pomen polarnih krajev«, »O osončju«, »O novem načinu nagrajevanja«, »S Titom po Indiji«, »Kaj se je in kaj se

bo še napravilo v novi Jugoslaviji«, »O atomski energiji«, »O komunah in komunalnem gospodarstvu« in »Razvoj planinstva pri nas«. Vsa predavanja je poslušalo približno 1300 ljudi. Zagorje šteje približno 15.000 prebivalcev. Samo pri rudniku je zaposlenih 2000 delavcev. Iz tega sledi, da so bila predavanja slabo obiskana. Tovariši, ki vodijo ljudsko univerzo, so zaskrbljeni, ker čutijo, da zanimanje za izobraževanje pada, saj je bilo celo nekaj predavanj, na katere je prišlo le 20 do 30 ljudi. V okviru ljudske univerze imajo tudi jezikovni tečaj nemščine in angleščine, ki ga obiskuje 20 do 30 ljudi. V vseh treh »Svobodah« pa še danes niso začeli z drugimi tečaji in krožki.

Se slabše je v Trbovljah in Hrastniku. Predavanja ljudske univerze so slabo obiskana. Zanimivo je, da v Trbovljah prevladuje mnenje, da so dobra le tista predavanja, ki jih pripravijo znani javni kulturni delavci iz večjih središč: Ljubljane, Maribora in Celja. Ondotna društva si še niso uspela ustvariti določena lastnega kroga predavateljev, čeprav je ravno v Trbovljah precej starih svobodarjev in delavcev, ki so si skozi desetletja uporne borbe proti bivšim režimom in v času naše revolucije pridobili dragocene izkušnje in

trdnost znanje. Pa tudi nekaj tovarišev je, ki so obiskovali partijske šole. Torej ljudi, ki bi lahko predavali in pomagali pri izobraževalnem delu, ne manjka.

Na plenumu zveze »Svoboda« v Mariboru in na posvetovanju o izobraževalnem delu v Ljubljani in Celju je bilo izrecno poudarjeno, da naša delavska društva vzgajajo in poiščejo ljudi, ki bodo sami sposobni voditi izobraževalno delo, prav tako kot vzgajajo igralce in režiserje dramskih društev, pevovodje in pevce pevskih zborov in podobno. Kajpak to delo ni nič manj težko in zahtevno marsikdaj večjega truda in vztrajnosti. O tem bodo morala razmisliti upravna vodstva ondrotnih »Svoboda«, katerih glavni in osnovni namen je vendarle izobraževanje.

»Svoboda« Center je na letošnjem občnem zboru sklenila ustanoviti v okviru izobraževalne sekcije marksistični krožek. Zal doslej ta tečaj še ni začel s delom; pa tudi prosvetni večeri, na katerih so nameravali ljudi seznanjati z raznimi zanimivostmi s področja zgodovine, glasbe, slovtva in podobno, niso uspeli. Socialistična zveza prireja v Trbovljah redne tedenske diskusijske večere. Na teh večerih obravnavajo razne družbene pojave in aktualnosti, ki so zelo zanimive. Ali ne bi bilo bolje, da bi Socialistična zveza prepustila to delo »Svobodam« in jim pomagala izobraževalno dejavnost razviti in razširiti?

Nekaj bolje je v Hrastniku, vendar tudi tam izobraževalno delo kljub trudu nekaterih tovarišev še ni v pravem razmahu. Po vsem tem je mogoče ugotoviti, da se društva niso dovolj zavzemala za razširitev izobraževalne dejavnosti in izgleda, da jim tega pre ne bo mogoče doseči, dokler ne bodo temu delu posvetili tolikšne pozornosti, kot jo posvečajo na primer razvoju ostalih društvenih sekcij. Kajpak, kot rečeno: vsega tega ni moč opraviti v nekaj mesecih in do tega še in še proučevati gradivo kongresu in obeh posvetovanjih iz tega izluščiti najprimernejše oblike in jih uveljaviti v njihovih krajih.

Ze 29-krat je dramska družina »Svoboda« v Zgornji Šiški uprizorila Tiemeyerjevo »Mladost pred sodiščem«. Dne 18. t. m. pa jo bodo uprizorili še v ljubljanskem Mestnem gledališču. S tem je dramska družina dobila veliko priznanje in želimo ji, da bi jo tudi tokrat uspešno zaigrali.

S FILMSKEGA PLATNA

„UGRABITELJA“

Morda se še spominjate »Prepovedane igre« v nedavnih igrah, čudovitega francoskega filma o dečku in deklici, ki se pred nerazumevanjem odraslih umakne v svoj svet igre in domišljije. Angleski film, ki ga sedaj vrte, nas zelo spominja nanj, kajti »Ugrabitelj« nista kakšna gansterja, kot bi dal slutiti naslov, ampak dva mala dečka, ki v trdi prebistorski vzgoji škotskega deda in osamljenosti na kmetiji v široki kanadski gozdovih, zahrepenita po lepoti otroške igre in po bitju, ki bi ju ljubilo in razumelo — zato ugrabita majhno deklico in jo skrijejo. V obeh filmih nas pa najbolj prevzame izredna igra otrok, ki kljub svoji mladosti pokazajo obsežno moč dojemanja in izražanja nainčnejših in najbolj skrivnih čustev. Gledalca prevzame občutek, da otroci pred filmsko kamero pravzaprav ne igrajo, ampak živijo, kajti odkrijejo nam svo globino občutljive in prefinjene tkane otroške duševnosti s tako prepričljivostjo in neposredno prisrčnostjo, kot zmoredajo pri odraslih le veliki filmski umet-

niki. Ta otroška neposrednost in iskrenost tudi nevsiplivo podčrtava idejo filma: otrok je mislečo bitje s svojimi elementarnimi življenjskimi pojmi in nazori, je občutljiv in nežen, zato skušamo razumeti njegove sanje in želje in mu ne vsilimo tistih naših mnenj in volje, ki so mnogokrat plod naših strasti, pretčnosti in krivičnih družbenih odnosov.

Film »Prepovedane igre« je bil seveda pretresljivejši kot »Ugrabitelj«. K temu je pripomogla grozotna slika vojne, ki je služila kot okvir zgodbi, a tudi sicer je prvi film razodeval resnost in razumevanje njegovih ustvarjalcev pri obravnavanju problema. Medtem ko so se leti poglabili le v otroka in njegovo dojemanje ter vrednotenje sveta, pa so ustvarjalci filma »Ugrabitelja« hoteli ob tem rešiti še drugo vprašanje: spreobrnitev in novo spoznanje življenja odraslega človeka od otroku. Duševno prerojenje starega Škota, zlasti pa še vrinjena, precej sentimentalna ljubezenska zgodba pa so filmu »Ugrabitelja« odvzeli mnogo neposrednosti in ga precej zvedenili. Vsa zgodba pa nudi vtis precejšnje konstruiranosti in happendovske psihološke nedoslednosti. Vendar, kot že rečeno, igra obeh dečkov, triletnega Vincenta Winterja in dvoletnega Johna Whiteleyja, rešuje film pred povprečjem in tako nudijo prizori tople otroške prisrčnosti močno, da izredno doživljamo. K temu je mnogo pripomogel tudi bister in spreten filmski dialog, katerega najboljšje razumevanje nam je omogočila novost pri predavanju filmov, ki nas je prijetno presenetila in je prav, da jo na koncu tudi omenimo. Čeprav je film nabavilo sarajevsko podjetje za najemanje in razdaljevanje filmov Kinefa, so podnaslovi v slovenščini. To je večini gledalcev pravzaprav mislim, da lahko rečemo vsem omogočilo hitreje in boljše razumevanje. Saj je sicer res, da velika večina knoobiskovalcev bolj ali manj razume podnaslove v srbohrvaščini pri filmih, ki jih nabavljajo podjetja drugih republik, a dejstvo je tudi, da večina le premaklo ohvlada jezik in nam zato marsikdaj zlasti kakšne posebnosti v izražanju ali besedne duhovitosti uidejo ali pa zgrehimo pravi pomen in ostalo (površnost in pomanjkljivost pri filmskem podnaslavljanju nekaterih podjetij pa je tako in tako vprašanje zase). Slovenske podnaslove pri filmu »Ugrabitelja« je za Kinemo oskrbelo ljubljansko po-

djetje za razdaljevanje filmov Vesna in upamo, da se bo to koristno sodelovanje nadaljevalo, kar pa je zelo verjetno, saj je tesno sodelovanje med Kinemo in Vesno, dvema filmskima podjetjema, ki pri sestavi naših filmskih programov kažeta največ resnosti in prizadevnosti, že v krepkem teku.

„Slavolok zmage“

Roman Ericha Marie Remarquea »Slavolok zmage« je v slovenskem prevodu doživel precejšnje zanimanje, zato ni čudno, da smo dokaj neopretno pričakovali njegovo filmsko obdelavo. Vendar so bili vsi, ki so si pri prebiranju romana ustvarili v domišljiji žive podobe Ravica, Joane, Morozova in drugih junakov, ob njihovi filmski upodobitvi razočarani. Sicer smo tega že navajali, saj so bili le zelo redki filmi, ki so jih posneli po literarnih predlogih tako, da so nas zadovoljili. Skoraj vedno smo očitali njihovim filmskim postavljalcem, da so se preveč oddaljili od knjižne predloge in jo pretirano izpreminjali. Ob filmu »Slavolok zmage« pa nas preseneti druga skrajnost: ameriški režiser Milestone, ki je odlično prenesel na filmsko platno tudi najbolj znani Remarqueov roman »Na zahodu ni novica«, pa se je sedaj preveč suzansko podredil pisateljevemu tekstu ter je skušal popolnoma točno in zvesto posneti vso zgodbo o Ravicu in Joani, seveda na škodo filma kot celote. Primer »Slavoloka zmage« nam je prepričljiv dokaz, kako občutljivo je filmsko ustvarjanje in kako svojevrsten jezik, ritem in prijem zahteva sedma umetnost, kajli v filmu je, sicer močno pretresljiva in preproščila zgodba o emigriranih vojnih vojakih, ki so v vojni izkušnje največje privlačnosti in čar prepričljivosti, o kateri pa v filmu skoraj ni sledu ali pa zbledijo v neizrazite in frazerske figure kot Morozov. Kazda, da je največje težavo pri filmski obdelavi povzročila posebno Remarqueov jezik, nizegov dialog, ki je v knjigi duhovit in domiseln — čeprav učinkuje mnogokrat kot monolog a vseeno prepričljivo — medtem ko preveč zvesto prenesen na filmsko platno deluje neučinkovito in prazno. Sicer se film kot celota dviguje nad povprečjem podobnih filmov, a je redkokdaj doseže moč romana. Pač pa je režiserju uspelo skoraj dokumentarno ustvariti v filmu mračno in porazno vzdušje evropskega vele-mesta tik pred viharjem vojne; moreče minchenske atmosfere na de-žečnih pariskih trzih in ulicah ter zakonitih hotelih, polnih političnih beguncev, iz vsih kotov zasunjenih Evrope. Film nas morda ne bi tako razočaral, če ne bi bili še pod vtisom knjige in smo pričakovali vsaj tako močno doživetje, kot nam ga je nudil roman. Vsekakor pa sodi »Slavolok zmage« (film je nabavilo podjetje Vesna) med solidna filmska dela, ki si jih je vredno ogledati.

Dvojna številka „Komunista“

»Komunist«, glasilo CK ZKS, prinaša v drugi in tretji številki vrsto zanimivih člankov in razprav.

V vodniku prinaša odgovore Edvarda Kardelja na vprašanja urednika časopisa »Internationale perspectives«. O novem plačilnem sistemu v gospodarstvu piše Nikola Minčev. V tej dvojni številki »Komunista« je tudi članek o nadaljnem razširjanju in organizacijski krepirni Ljudske mladine.

V rubriki »Komentarji in beležke« pišejo: Djuro Lončarevič o volitvah v organizacijah Zveze komunistov v JLA, Buda Šoškic o problemih amaterske kulturno-umetniške aktivnosti mladine, Milojko Drulović o idejnem političnem delu in praksi komunistov na univerzah. V rubriki »Dopisi« pa piše Muhamed Bekić o plodni aktivnosti organizacije Zveze komunistov sarajevskega okraja.

NEIZPOLNJENE OBLJUBE

Težko je delati, če nima igral-ska družina niti prepotrebnih kulis in drugih drobnih pripomočkov, ki so neobhodno potrebni za uprizorjanje gledaliških del. Toda še težje je, če ni niti prostora, kjer bi se odvijalo kulturno prosvetno in izobraževalno delo.

O teh in podobnih težavah razpravljajo svobodarji v Muti ob Dravi že od kar so ustanovili svoje delavsko društvo. Sicer imajo v Muti bivši sindikalno doporano, ki pa jo štrikrat na teden uporabljajo za predavanja filmov. Če hoče igral-ska družina igrati, morajo najprej postaviti oder in ga po končani prireditvi spet razdreti.

Svobodarji so bili pripravljene pomagati pri gradnji Zadrúžnega doma, ki ga je nameravala graditi kmetijska zadruga. Tej zamisli se je pridružil tudi upravni odbor tovarne Muta. Zadruga je nakupila celo nekaj gradbenega materiala, toda ker katratni služabniki zadruge niso bili kdo ve kaj delavni, je vse skupaj obšlo le pri zamisli, gradbeni material pa je celo propadel. Do gradnje ni prišlo tudi kasneje.

PABERKI O DELU »SVOBODA«

Knjižnica v novih prostorih. Nad 1000 knjig ima knjižnica »Svobode« v Senovem. Doslej je bila knjižnica v Senovem, docela neprimernem prostoru, ki ni čudno, da jo je obiskovalo malo ljudi.

Novi prostori v občinskem domu so mnogo svetlejši in večji. Knjige stojajo trikrat tedensko, med drugim tudi ob nedeljah dopoldne, da imajo možnost izposojaanja tudi tisti, ki med tednom iz kakršnihkoli vzrokov knjižnice ne morejo obiskovati.

Mladi igralci so prvi nastopili. Mladinsko gledališče »Svobode« v Kočevju je uprizorilo igro »John v zagorju«. Obsebnost je bilo z igro zelo zadovoljno.

Maja bo v Ptujju velik pevski koncert. Orkester »Svobode« v Ptujju se že nekaj časa pripravlja na velik koncert, ki bo meseca majnika. V orkestru igrajo tudi učenci glasbene šole. Program se uvrstili več starejših zlasti pa novjših sodobnih skladb.

Citalnico so odprli. Na Vrhniki so poleg knjižničnih prostorov odprli še citalnico. Citalnica je zaenkrat odprta le trikrat tedensko. V citalnici se na razpolago revije, dnevniki in tedniki.

Borbena pesem so pogrešali. »Svoboda« v Slovenski Bistrici je imela do petdesetih desete obletnice osvoboditve svoj prvi koncert. Na programu so bile umetne in narodne pesmi slovenskih skladateljev. Poslušalci pa so pogrešali partizanske pesmi. Prav bi bilo, da bi sedaj, ko praznujejo tako obsebnost, uvrstili pevski zbor v svoj program tudi delavske in borbene pesmi.

V Lendavi se pripravljajo na praznovanje desete obletnice osvoboditve »Svoboda« v Lendavi pripravljajo za praznovanje desete obletnice nekaj kvalitetnih prireditve. Godba na pihalah ima velik koncert, pa tudi pevski zbor in dramska družina bosta pripravila koncert v Lendavi nekaj zanimivih koncertov in iger.

Veliko zanimanje za ideološki tečaj. Pri »Svobodah« v Sošanju uspešno danje leto ustanovljena izobraževalna sekcija, ki je pripravila ideološki tečaj, katerega obiskuje že tovarišev. Prva letošnja lutkovna predstava v Sošanju je pripravljalna pri »Svobodah« in jo bo uprizoril prvi letošnji lutkovno igralski zbor. Igrali so dijaki in dijakine mlajše gimnazije. Lutkovna predstava je bila za mladino nezobžno doživetje.

čeprov so uslužbenci zadruge trdili, da imajo 8 milijonov dinarjev na razpolago. Nič boljše ni bilo, ko so pripravljali kinogledališče. Sprva jim je upravni odbor zadruge obljubil pomoč v znesku od 500.000 do 800.000 dinarjev, ko pa bi moral obljubo izpolniti, so dali le 50.000 dinarjev. Svobodarji so spoznali, da se smejo opreti le na delovni kolektiv tovarne Mute. Skupno z delovnim kolektivom tovarne bodo našli sredstva za gradnjo novega doma. Delovni kolektiv te tovarne jim je pomagal urediti tudi čitalnico v bivši menzi.

RAZMISLJANJE OB »VESELEM VEČERU« PRI »SVOBODI« NA JEŽICI

Varujmo ugled „Svobod“!

Vse več je »Svobod«, ki z uspehom uprizarjajo tako imenovane »Vesele večere«. Četudi imajo naša delavska društva prvenstveno nalogo prirediti kvalitetne kulturnoprosvetne prireditve in skrbeti za izobrazbo delavcev, je prav, če prireajo tudi prireditve namenjene zdravemu razvedrilu. Menda ni društva, ki ne bi imelo v svoji sredi tovarišev, ki so dobri humoristi in ostril opazovalci vsakdanjih dogajanj. In prav tako ni ljudi, ki se ne bi radi nasmejali duhovitim domisljam, ki bičajo zaostalost, slabosti, nepravilnosti in slabe lastnosti.

Zal pa v nekaterih naših delavskih društvih uvrščajo v programe teh veselih večerov stvari, ki ne spadajo na oder naših »Svoboda«. To delajo najpogostejše zato, da bi si pridobili večja denarna sredstva.

Nedavno so tudi pri »Svobodah« na Ježici priredili tak večer. Kaj so videli in slišali gledalci? Prvič: del programa so povzeli od »Veselih Šiškarjev« iz »Svobode

Zgornja Šiška, kar seveda ni nič hudega. V ostalem delu pa je bilo polno spolzkih, žaljivih, nemoralnih »vicev«. Program je bil »nehumoristično« humorističen, dolgočasen in je trajal polne tri ure. Predstavo je gledala tudi šolska mladina. Videti je bilo, da so gledalci vztrajali do konca le zaradi nagrad. Kljub temu, da niso bili gledalci zadovoljni s programom, so ga prireditelji ponovno uprizorili. In prav je, da je k drugi predstavi prišlo le malo ljudi.

»Svoboda« na Ježici ima dovolj dobrih igralcev, ki bi lahko sestavili boljši program, brez vsakršnih nezdravih, neokusnih šal. Čudno je le, da je upravni odbor dovolil uprizoriti ta program, ki ni primeren za noben oder. Upravni odbor je od članstva izvoljen organ, ki usmerja in vodi društvo po načelih, ki so menda vsakomur jasni. Ne bi smeli pozabiti, da s takimi prireditvami zgorj pada ugled tega društva, ki nosi ime delavsko društvo. Končno pa bi morali

vsi člani varovati ugled društva, ki je poklicano, da dalje razvija svetle tradicije naših predvojnih »Svoboda«. Bolje je ne uprizorjati slabih stvari in ostati brez tistih borih belictev, ki jih da taka prireditve, kajti če ne znamo koristiti vsaj ne škodujemo!

Nova politična knjižnica v Ljubljani

Pri okrajnem komiteju ZKS Ljubljana so odprli priročno knjižnico za politične delavce okraja Ljubljana mesto in okolice. V knjižnici so skoraj celotna dela klasikov marksizma in dela govorni ter razprave naših voditeljev. Precej je tudi del iz politične ekonomije, zgodovine in poljudnoznanstvene literature.

KAKO IN KAJ DELAJO V »SVOBODI« *LOBNICA-SMOLNIK

„SVOBODA“ JIH VZGAJA

Člani »Svobode« v Lobnici-Smolniku so imeli občni zbor šele na koncu preteklega meseca.

Tretje leto poteka, ko so delavci tega predela naše domovine ustanovili svoje delavsko društvo. Po treh letih vztrajnega dela so premagovali obilico težav in v minulem letu dosegli lepe uspehe.

Res. Majhno je njihovo društvo. V njem se izobražujejo veščidel delavci in mladina. Odeč bi bilo pripovedovati in naštevati, koliko in kakšne skupine imajo, koliko truda so vložili v svoje delo, kaj igrajo, pojo, poslušajo in berejo, kdo in katera skupina je najboljša. Za njih je važno, da so v minulem letu našli pravo in uspešno pot. In še to je važno, da imajo med 176 člani 76 mladincev in mladink in da je ta mladina za njihovo društvo najboljše jamstvo napredka.

Društvo se razvija in raste v kraju, kjer pred leti sploh ni bilo nobenega prosvetnega društva, kjer društvenega življenja sploh niso poznali. Ni bilo prepotrebnih prostorov, tovarišev, ki bi poučevali posamezne skupine, skratka: ničesar niso imeli. Imeli pa so najvažnejše: trdnost volje vzgajati se in se učiti.

Ne samo to. Na občnem zboru so razmišljali, kako omogočiti vsakemu delovanju v društvu. Med drugim je predsednik dru-

štvenega odbora spregovoril članom tudi naslednje besede: »Ko sem bil na Prešernovi proslavi, kjer smo slovesno otvorili našo novo knjižnico, ko sem sledil lepemu programu, ki so ga priredili mladi tovariši našega društva, sem se spomnil mladosti in življenja v bivši Jugoslaviji. Vsaka napredna organizacija, napredna misel je bila preganjana. Prepričani smo bili samim sebi. Kapitalistom je bilo ljubo, da smo zahajali v gostilne. Ne smujemo se povedati, da sem včasih tudi sam pil. Danes pa sem postal drug človek. Danes ima sleherni delovni človek tisočero možnosti za svoj razvoj.«

Se jim je predsednik pripovedoval o predvojnih »Svobodah«, kaj bo treba storiti v njihovem društvu, kje in kako bo treba še bolj poprijeti.

»Svoboda« v Lobnici-Smolniku je kot ena sama družina. Vsi okoliški delovni kolektivni ji radi pomagajo, ker se zavedajo, da se v društvu najbolj vzgajajo. In še to: Za knjižničarja novoustanovljene knjižnice so postavili mladega človeka-delavca. Morda je še neizkušen, toda kot se je 76 mladincev naučilo peti, nastopiti na odru, igrati na glasbilo, tako se bo tudi mladi knjižničar naučil urejati knjige in kar je najvažnejše, svetovati bralcem, kaj naj čitajo.

Prizor iz filma »Ugrabitelj«

ZGODOVINSKI DOGODEK V TRSTU

ZA ENOTNOST

Napredni tržaški Slovenci se bodo poslej še bolj odločno bojevali za okrepitev širokega, naprednega, demokratičnega in socialističnega gibanja na Tržaškem

Preteklo nedeljo je bil v Trstu razširjen plenem Glavnega odbora tržaške osvobodilne fronte, ki je sprejel važen zgodovinski sklep o razpustu OF in vključitvi vsega članstva v gibanje za okrepitev široke, demokratične, napredne in socialistične fronte.

Prav tako pa tudi peščica slovenskih nacionalistov, hočejo razdvojiti Slovence in Italijane, hočejo, da se Slovenci zožimo v izključno slovensko organizacijo in ostanemo izolirani v boju za nacionalne pravice, v demokratičnem naporu za spoštovanje memoranduma.

POLOŽAJ NA JAPONSKEM

Socialisti grajajo

Spor med Japonsko in Združenimi državami zaradi teženj japonske vlade, da bi navezala normalne stike s Sovjetsko zvezo in Kitajsko. — Mister Dulles je pokazal, kaj zna

Ameriško zunanje ministrstvo zelo nezaupljivo gleda na novo japonsko vlado, ki jo vodi Hatojama, in ki skuša navezati stike s Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

skemu prijateljstvu. Toda Dulles je odgovoril, da japonskega zunanjega ministra ne more sprejeti.

Spor med Japonsko in Ameriko, ki ga je povzročil Dulles s svojim arogantnim nastopom, bodo po vsej verjetnosti kmalu ugledili, toda japonski delovni ljudje, ki so sedaj na lastni koži spoznali, kakšni odnosi vladajo med državami v »svobodnem svetu«, se ga bodo še dolgo spominjali.

Gaza, prizorišče številnih incidentov na izraelsko-egiptovski meji, ki resno ogrožajo mir v tem delu sveta in koristijo le sovražnikom narodov, ki živijo na Blžnjem vzhodu

KAJ MENI VATIKAN O SODELOVANJU MED DEMOKRISTJANI IN NENNIJEVIMI SOCIALISTI

Opozorilo Vatikanu

Fanfani, predsednik demokristanske stranke, ni odklonil Nennijeve ponudbe za sodelovanje med demokristjani in socialisti. — Vatikanski »Osservatore Romano« opozarja Fanfanija, naj ne sodeluje s socialistično stranko

Nenni je ponudil sodelovanje, Fanfani ga ni odbil. To je bil glavni politični dogodek v Italiji, ki je pretekli teden polnil stolpce italijanskih časopisov.

morejo sodelovati s strankami, ki se ravnaajo po materialističnih doktrinah, piše »Osservatore Romano« in poziva vse katoličane, naj se še nadalje zavzemajo za politiko katoliške enotnosti v boju za uresničitev katoliških načel.

INDIJSKI DELAVCI SE BORE ZA SVOJE PRAVICE

JUNAŠKI BOJ

Ze štiri leta se indijski delavci premogovnika »Lodna« in tovarne »Salimar« brezuspešno, toda junško bore za svoje pravice. — Podprimo boj indijskih delavcev, ki jih preganjajo angleški kapitalistični magnatje

Pred nedavnim je generalni sekretar sindikata indijskih rudarjev poprosil nekatere sindikalne organizacije, med katerimi je tudi jugoslovanski sindikat rudarjev, naj moralno in materialno podpre boj indijskih delavcev v premogovniku »Lodna« in tovarni katrana »Salimar«, v indijski državi Bihar.

Spet je posredovala indijska vlada in spet so angleški kapitalisti obljubili, da bodo popravili krivice, ki so jih storili. Nekaj dni kasneje pa sta upravi podjetij odpustili 1500 delavcev, ki so sodelovali v stavki.

FRANCOSKI SOCIALISTI PROTI ATOMSKEMU OROŽJU

Izvršni odbor francoske socialistične stranke je objavil posebno poročilo, v katerem pravi, da se bosta vodstvo stranke in socialistična parlamentarna skupina uprta siehernemu poizkusu, da bi Franciji vsilili izdelovanje atomskih in vodikovih bomb.

Socialistična stranka zahteva, naj francoska vlada, ne da bi čakala na sporazume o razorožitvi, sproži diplomatsko pobudo, da bi dosegli čimprej prepoved vseh atomskih eksplozij.

ZUNANJI MINISTER SEVERNEGA VIETNAMA OBISKAL INDIJO

Ho Ši Minhova akcija

Severni Vietnam se zavzema za koezistenco, mir na svetu in v svoji lastni deželi, za mirno združitve Vietnama, kot določajo ženevski sporazumi

Fam Van Dong, podpredsednik in zunanji minister vlade Ho Ši Minhovega Severnega Vietnama, je pred dnevi obiskal Indijo in se razgovarjal z indijskim ministrom predsednikom Nehrujem.

v svojem kratkem, toda plodnem obisku v Indiji. Moj obisk pomeni prispevek k izpolnjevanju ženevskih sporazumov, katerih cilj je bil obnoviti mir v Indokini na podlagi priznanja nacionalnih pravic narodom Vietnama, Kambodže in Laosa.

Fam Van Dong je tudi dejal, da je prepričan, da bo njegov obisk prispeval k uditvi prijateljskih odnosov med Severnim Vietnamiom in Indijo.

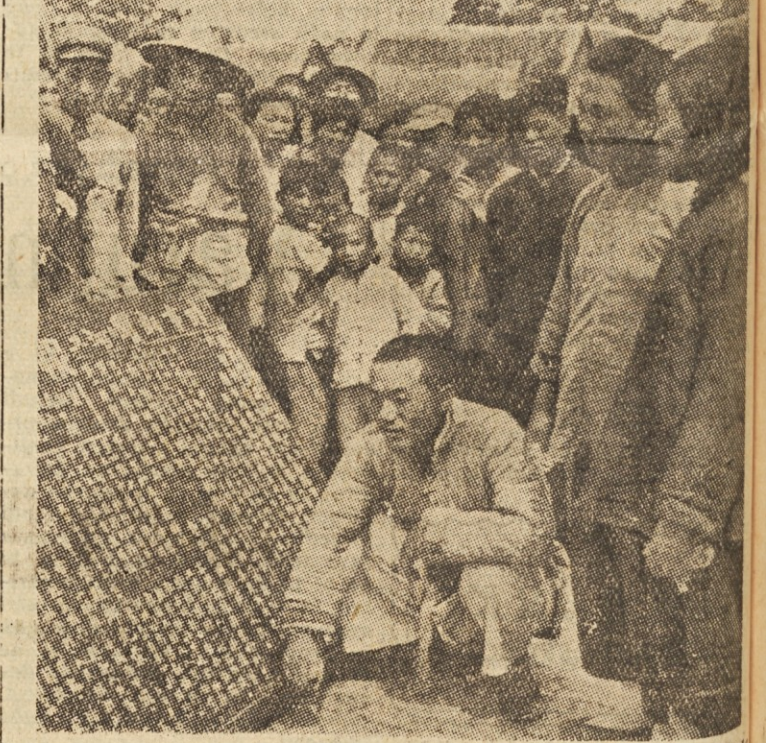
S to spomenico je Severni Vietnam tudi formalno potrdil, da podpira načela o koezistenci in ponovno poudarja težnje za združitve Vietnama s svobodnimi volitvami, kakor določajo ženevski sporazumi.

Nacionalizacija premogovnikov v Severnem Vietnamiu

Vlada Severnega Vietnama je sklenila s francosko vlado sporazum o nacionalizaciji premogovnikov v Tonkinu, ki so prej pripadali neki francoski družbi. Ti premogovniki, ki so dajali letno produr milijon ton antracita, so vredni okoli 5 milijard frankov.

Nov spopad pri Gazi

Blizu Gaze na izraelsko-egiptovski meji se je pripetil nov incident med izraelskimi in egiptovskimi vojaki. Spopadu sta bila dva Egiptovca ubita, dva pa ranjena. Na izraelski strani sta bila ubita dva vojaka, 17 pa jih je bilo ranjenih.

Delavci, ki regulirajo neko kitajsko reko, so si uredili tablo »časopis«. Kitajski sindikati se namreč z vsemi silami trudijo, da bi dvignili kulturno raven delavcev

Tudi avstralski laburisti se pripravajo

Izvršni odbor laburistične stranke v avstralski deželi Viktoriji je izključil iz stranke nekega laburističnega zveznega poslanca. 25 laburističnih voditeljev pa začasno razrešili njihovih dolžnosti.

Izvršni odbor je kaznoval 26 laburističnih voditeljev zato, ker niso hoteli pretrgati stikov s prejšnjim laburističnim vodstvom, ki so ga na nedavnem kongresu odstavili.

ŠAHOVSKA NOVELA

Tedaj so se jeli v majhnem južnoslovenskem mestecu odigravati zelo razburilivi dogodki; za spoštovane prebivalce mesteca je bil prvi nastop tega vaškega prvaka prava senzacija. Soglasno so bili sklenili, da mora ta čudežen deček na vsak način ostati v mestecu vsaj še en dan, da bi mogli sklicati tudi ostale člane šahovskega kluba in da bi mogli poslati obvestilo tudi v dvorec starega grofa Simčiča, ki je bil pravi fanatik v šahu.

stece, ki ga je doslej komaj kdo opazil na zemljevidu, zdaj prvič čast, da bo poslalo v svet slavnega moža. Neki agent po imenu Keller, ki je sicer le dobavljal šansonete in pevčarice za garnizonski kabaret, je izjavil, da je pripravljen — ako bi se zagotovila sredstva za letoletno bivanje — oditi z dečkom na Dunaj, kjer bi mu dal njegov znanec, izvrsten mali šahovski mojster, strokovni poduk v pravih šahovskih igrah.

nju imaginacije in o tem so v zaupnih krogih živahno razpravljali, prav tako, kakor da bi se pojavil slavni skladatelj ali dirigent, ki ne bi mogel igrati ali dirigirati, ne da bi imel pred seboj partituro. Vendar ta čudna lastnost ni ovirala Mirkovega vzpona, ki je presenečal. S svojim sedemnajstim letom je dobil že kakih dvajset šahovskih nagrad, z osemnajstim letom je postal prvak Madžarske, z dvajsetim pa svetovni mojster šaha.

vsod je stanoval v najboljših hotelih in je bil pripravljen igrati v najznamenitejših klubih, kakor hitro so mu določili honorar, dovoljevali celo, da so porabljali njegove slike na reklamnih tablah za milo in je, ne oziraje se na posmehovanje svojih nasprotnikov, ki so dobro vedeli, da ne more napisati niti treh pravih stavkov, prodal svoje ime za nekakšno »Filozofijo šaha«, ki jo je v resnici napisal neki galicijski študent za nekega spretnega založnika.

»Kako se tudi ne bi ob tako nagli slavi vrtele kaj prazni glavi!« je končal moj prijatelj, ki mi je bil pravkar povedal nekaj zgodovinskih značilnih za pravo otroško domišljavost mojstev Centoviča. Kako bi dvajsetletni kmečki fant v Banatu ne postal žrtve domišljavosti, ko je vsem tako nenadoma, s tem, da premika figurice sem ter tja po leseni deski, začel pridobivati v enem tednu več denarja, kakor ga pridobi v njegovem letu, ko podira dreve in opravlja najtežja dela? Končno pa, mar ni vsem naravno, da si v svojih lastnih očeh velja za človek, ko pa ničesar ne veš o tem, da ni neki Rembrandt, Beethoven, Dante ali Napoleon? Ta mladenič ve s svojim omejenim razumom samo to, da že dolge mesece ni izgubil niti eno partije šaha in ker niti ne sluti, da so na svetu še drugačne vrednosti razen šaha in denarja, ima pač dovolj razlogov, da je nad vse zadovoljen s samim seboj.

(Se nadaljuje)